

Memorandwm ar Gynigion y Gyllideb Ddrafft Newid Hinsawdd ar gyfer 2023-23

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith – 2023

Mae'r papur hwn yn cyflwyno manylion am gynigion y gyllideb Newid Hinsawdd fel y'u nodir yng Nghyllideb Ddrafft 2023-24 a gyhoeddwyd ar 13 Rhagfyr 2023. Hefyd, ceir y diweddaraf am feysydd sydd o ddi-ddordeb penodol i'r Pwyllgor.

Y Cyd-destun Strategol

Mae'r tabl isod yn cynnig trosolwg o gynlluniau dangosol y MEG Newid Hinsawdd a gyhoeddwyd yng Nghyllideb ddrafft 2023-24

CLIMATE CHANGE - SUMMARY	2022-23 Final Budget March 2022	2023-24 Indicative Final Budget March 2022	2023-24 Changes	2023-24 Draft Budget December 2022	2024-25 Indicative Final Budget March 2022	2024-25 Changes	2024-25 Indicative Draft Budget December 2022
Resource	1,166,512	1,155,512	31,915	1,187,427	1,177,512	31,915	1,209,427
Capital	1,644,573	1,657,778	0	1,657,778	1,605,393	0	1,605,393
Total Resource & Capital	2,811,085	2,813,290	31,915	2,845,205	2,782,905	31,915	2,814,820
Total AME	100,393	124,448	-69,246	55,202	4,740	-67,808	-63,068
CLIMATE CHANGE - TOTAL BUDGET	2,911,478	2,937,738	-37,331	2,900,407	2,787,645	-35,893	2,751,752

Adnoddau

Ar gyfer adnoddau, mae llinell sylfaen 2022-23 ar gyfer Cyllideb ddrafft 2023-24 yn adlewyrchu'r Gyllideb Derfynol. Crynhoir y newidiadau o ran adnoddau fel a ganlyn:

	Newidiadau 2023-24	Newidiadau 2024/25
Trosglwyddiadau o gronfeydd wrth gefn	55,000	55,000
Trosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn	-20045	-20045
Trosglwyddiadau MEG i MEG	-3,040	-3,400
Cyfanswm	31,915	31,915

Mae'r gyllideb Adnoddau ar gyfer y MEG Newid Hinsawdd wedi cynyddu £55m yn 2023-24 o gymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2023-24, gyda chynnydd arall o £55m yn 2024-25.

Crynhoir cyfanswm y dyraniadau adnoddau ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn y tablau isod:

BEL	Disgrifiad o'r Trosglwyddiad	2023-24 £000	2024-45 £000
1895	Trosglwyddiad i mewn o Gronfeydd Wrth Gefn i gynorthwyo Trafnidiaeth Gyhoeddus Trafnidiaeth Cymru	40,000	40,000
1120	Trosglwyddiad i mewn o Gronfeydd Wrth Gefn i gynorthwyo Digartrefedd	10,000	10,000
1895	Trosglwyddiad i mewn o Gronfeydd Wrth Gefn i gynorthwyo gyda'r cynnydd costau byw ar sail chwyddiant ar gyfer Cyrff Hyd Braich – Trafnidiaeth Cymru	5,000	5,000
Cyfanswm		55,000	55,000

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ail-flaenoriaethu fel y gellir rhyddhau cyllid o bortffolios a'i ailddyrranu ledled y Llywodraeth. Yr egwyddorion a oedd yn sail i'r ymarfer ail-flaenoriaethu hwn oedd sicrhau cyllideb gytbwys, diogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen a diogelu'r Rhaglen Lywodraethu.

O ganlyniad i'r ymarfer hwn, mae cynlluniau drafft y gyllideb yn adlewyrchu'r syniad o ddychwelyd arian o'r MEG Newid Hinsawdd i gronfeydd wrth gefn canolog, sef £20.025m yn 2023-24, gyda'r lleihad yn cael ei gynrychioli yng nghyllideb 2024-25. Caiff y newidiadau hyn ar gyfer llinellau cyllidebau sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn eu crynhoi yn y tabl canlynol:

BEL	Disgrifiad o'r Trosglwyddiad	2023-24 £000	2024-45 £000
2832	Galluogi Adnoddau Naturiol	-1,380	-1,380
2827	Coedwigaeth	-1,100	-1,100
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau a'r Economi Gylchol	-1,575	-1,575
2490	Y Tirwedd a Hamdden Awyr Agored	-300	-300
2255	Diogelwch Adeiladau	-3,545	-3,545

1181	Cyllid Refeniw'r Rhaglen Dai	-900	-900
4151	Adfywio	-915	-915
1895	Trafnidiaeth Cymru	-9,603	-9,603
3759	Y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol	-106	-106
3770	Ynni Glân	-621	-621
Cyfanswm		- 20,045	-20,045

Hefyd, cafwyd un trosglwyddiad MEG i MEG yn y cynigion cyllideb hyn, sef £3.04m sy'n cynrychioli cynlluniau y dechreuwyd arnynt o fewn y Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol ac sydd bellach wedi cael eu trosglwyddo i Awdurdodau Lleol trwy gyfrwng y MEG Cyllid a Llywodraeth Leol.

Gwariant Ataliol

Mae'r cynigion hyn yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiadau sy'n ategu mesurau ataliol cyn belled ag y bo modd. Mae gwerth am arian, ynghyd ag eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau'n effeithiol, yn hollbwysig o ran cyflawni ein blaenoriaethau. Ar ôl cynllunio'r gwariant yn unol â'r blaenoriaethau, mae gennym brosesau sefydledig ar waith i sicrhau y bydd yr adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol ar gyfer y dibenion arfaethedig.

Defnyddir metrigau penodol i werthuso rhaglenni cymorth, fel y nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru er enghraifft.

Cyfeirir at yr asesiad a'r gwerth am arian yn nes ymlaen yn y cwestiynau penodol.

Llunio polisiau ar sail tystiolaeth

Mae tystiolaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau yn sail i'n penderfyniadau ariannol, megis gwaith ymchwil cyhoeddedig, ymgysylltu â rhanddeiliaid, gwaith gwerthuso polisiau yr ymgwymerwyd ag ef yn y gorffennol, ac ystadegau. Caiff y dystiolaeth hon ei hymwreiddio yn y broses benderfynu. Dyma rai enghreifftiau:

Rhoddir nifer fawr o eitemau untro i ddefnyddwyr, a'r rheini wedi'u gwneud o blastig fel arfer. Caiff yr eitemau hyn eu rhoi am ddim neu am bris rhad wrth brynu bwydydd neu ddiodydd. Mae'r eitemau hyn yn fach iawn ac nid oes gwerth mawr yn perthyn iddynt, i'r defnyddiwr nac i'r manwerthwr. Yn aml, ystyrir nad yw'r gost na'r ymdrech o'u gwahanu, eu glanhau a'u prosesu at ddibenion ailgylchu yn werth y drafferth. O'r herwydd, caiff llawer iawn o'r cynhyrchion hyn eu gwaredu mewn gwastraff cyffredinol, naill ai gan y defnyddiwr neu'r manwerthwr, neu cânt eu taflu ymaith fel sbwriel. Yn ei Rhaglen Lywodraethu, mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymo i ddeddfu er mwyn cael gwared ag eitemau plastig untro a gaiff eu taflu ymaith yn gyffredin fel sbwriel. Y bwriad yw dylanwadu ar ddefnyddwyr er mwyn iddynt ddechrau ymddwyn mewn modd mwy cynaliadwy (er enghraifft trwy ddefnyddio cynhyrchion amldro), a rhwystro'r effeithiau amgylcheddol dilynol sy'n gysylltiedig ag eitemau untro.

Ceir amrywiaeth o dystiolaeth i ategu'r syniad y dylid gweithredu Strategaeth yr Economi Gylchol yn ehangach, yn cynnwys gwaith dadansoddi cyfansoddol newydd yn ymwneud â ffrydiau gwastraff, data am berfformiad ac effeithlonrwydd gweithrediadau ailgylchu a rheoli gwastraff Awdurdodau Lleol, a mesur effaith garbon ein hailgylchu.

Mae Trafnidiaeth Cymru wedi cyhoeddi fframwaith monitro a gwerthuso ar ein rhan ar gyfer Strategaeth Drafndiaeth Cymru. Bydd y fframwaith hwn yn cael ei ddefnyddio i olrhain cynnydd yn erbyn cyflawni'r blaenoriaethau a'r uchelgeisiau ac i bennu unrhyw feysydd lle mae angen cyflwyno ymyriadau pellach i'n galluogi i gyflawni ein targedau.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb ddrafft yn dangos sut rwyf wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Aethom ati i adolygu tueddiadau cyfredol ac amcanestyniadau ar gyfer y dyfodol, ynghyd â'u heffeithiau posibl yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir. Gwnaethpwyd hyn er mwyn sicrhau, cyn belled ag y bo modd, na fydd ymatebion byrdymor yn arwain at effeithiau niweidiol yn y tymor hwy.

Cydnabyddir bod Strategaeth yr Economi Gylchol, sef *Mwy nag Ailgylchu*, yn strategaeth enghreifftiol mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, a hynny o ran y modd y cafodd ei datblygu trwy ddefnyddio'r pum ffordd o weithio a'r modd mae'n defnyddio nodau'r Ddeddf i bennu pa weithredoedd sy'n cynyddu'r manteision o symud i economi gylchol, fel rhan allweddol o'r pontio tuag at Gymru Ddi-garbon. Cyhoeddwyd Asesiad o Nodau ochr yn ochr â'r strategaeth, ac ynddo nodir y cyfraniad at bob un o'r saith nod. Parhawyd â'r dull hwn wrth gyflawni'r camau a nodir yn y strategaeth, gan sicrhau eu bod nid yn unig yn esgor ar ganlyniadau amgylcheddol hollbwysig, ond eu bod hefyd yn gwella canlyniadau cymdeithasol ac economaidd allweddol i Gymru. Er enghraifft, rhoi dull cylchol ar waith i wella effeithlonrwydd adnoddau, i greu cyfleoedd gwaith ac i wella cystadleurwydd mewn economi fyd-eang sy'n datgarboneiddio. Mae hyn yn cynnwys manteision cymdeithasol allweddol hefyd, yn arbennig yn ystod argyfwng costau byw – er enghraifft, ailddosbarthu bwyd i gymunedau agored i niwed (bwyd a fyddai, fel arall, wedi cael ei wastraffu) a rhoi cyfleusterau trwsio ac aildefnyddio ar waith.

Asesu cydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, aethom ati i roi dull integredig ar waith wrth asesu effeithiau, yn ogystal ag ystyried yr effaith a gaiff penderfyniadau a pholisïau ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, sy'n parhau i fod yn ysgogwr pwysig o ran arwain ystyriaethau'n ymwneud â'r Gyllideb.

Mae ein Cyllideb yn pennu effeithiau ein penderfyniadau gwario, gan dynnu sylw at benderfyniadau gwario sy'n effeithio'n uniongyrchol ar ein rhanddeiliaid. Ategir hyn gan Asesiad Strategol Integredig o'r Effaith (SIIA), lle nodir y dystiolaeth gyd-destunol a ategodd ein penderfyniadau gwario.

Er enghraifft, cynhaliwyd asesiad effaith llawn ar Strategaeth Drafnidiaeth Cymru a'r Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth trwy gyfrwng y broses asesu effeithiau integredig; ac ar gyfer y strategaeth, cafodd cynrychiolwyr yr holl grwpiau sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig eu cynnwys yn y broses (wrth ddrafftio'r strategaeth ac yn ystod y cam ymgynghori), yn cynnwys plant, pobl hŷn a'r holl gomisiynwyr, gan gynnwys Comisiynydd y Gymraeg. Felly, mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn adlewyrchu barn a chyfraniad y bobl hyn, ac mae'r gyllideb yn cyflawni'n fras y nodau a'r amcanion a gynhwysir yn y strategaeth.

Ymateb i'r argyfwng costau byw

Esbonnir yn y fan hon a yw ymateb Llywodraeth Cymru i'r argyfwng costau byw wedi siapio eich dyraniadau yn y gyllideb ddrafft, a sut

Mae effaith y cynnydd mewn costau byw a methiant Llywodraeth y DU i sicrhau cyllid arall yn lle cyllid yr UE wedi arwain at heriau sylweddol ar gyfer rhaglenni yn fy mhorthffolio. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i geisio blaenoriaethu ein cyllidebau er mwyn amddiffyn y bobl fwyaf agored i niwed a chynnal ein hymrwymiad i greu Cymru gryfach, decach a gwyrddach wrth inni baratoi ein Cyllideb ddrafft ar gyfer 2023-24.

Rwy'n cydnabod bod y pwysau costau byw yn effeithio ar Gyrrff Hyd Braich sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus ar ran Llywodraeth Cymru. Rwy'n falch fod y cynigion cyllideb hyn yn darparu £10m yn ychwaneg yn 23/24 a 24/25 (£5m y flwyddyn) i gynorthwyo gyda'r pwysau costau byw yn y meysydd mwyaf hanfodol. Ond sylweddolaf na fydd modd i'r arian hwn ymdrin â'r holl bryderon ac y bydd y sefyllfa'n dal i fod yn anodd i nifer o sefydliadau.

Deddfwriaeth

Bil Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru)

Bydd Bil Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) yn gwahardd neu'n cyfyngu ar werthu nifer o gynhyrchion plastig untro a gaiff eu taflu ymaith yn gyffredin fel sbwriel. Bydd y ddeddfwriaeth yn cyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddeddfu er mwyn cael gwared ag eitemau plastig untro a gaiff eu taflu ymaith yn gyffredin fel sbwriel. Bydd y ddeddfwriaeth yn ein helpu i droi cefn yn gyflymach ar gynhyrchion plastig untro ac yn ein hannog i symud at ddefnyddio cynhyrchion amlbro neu gynhyrchion sy'n llai niweidiol i'r amgylchedd. Mae hefyd yn cyfrannu at nodau strategol ehangach, sef cefnogi'r arfer o ddatblygu economi gylchol yng Nghymru, gan fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur. Er mwyn ategu'r broses o roi'r Bil ar waith, bydd angen i'r gwariant gyfleu i'r cyhoedd ac i fusnesau bod angen iddynt baratoi ar gyfer y gwaharddiadau, yn ogystal â rhoi gwybod iddynt pa gynhyrchion sy'n berthnasol i'r ddeddfwriaeth. Hefyd, bydd y gyllideb yn cael ei defnyddio i ategu proses ehangach ar gyfer casglu tystiolaeth gogyfer cam nesaf y cynhyrchion.

Rheoliadau i gyflwyno Cynllun Dychwelyd Ernes a Chyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr ar gyfer deunyddiau pacio plastig

Mae gwaith yn parhau i ddatblygu deddfwriaeth ar gyfer cyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddiwygio Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr, lle canolbwyntir ar y cychwyn ar fesurau i ymdrin â gwastraff deunyddiau pacio a Chynllun Dychwelyd Ernes ar gyfer cynwysyddion diodydd, ochr yn ochr â datblygu deddfwriaeth i weithredu diwygiadau ailgylchu ar gyfer busnesau, y cyhoedd a'r trydydd sector. Cafodd yr ymgynghoriad ynglŷn â'r Cod Ymarfer sylfaenol ei lansio ym mis Tachwedd fel rhan o'r Wythnos Hinsawdd.

Y Bil Diogelwch Tomenni Glo arfaethedig:

Mae setliad y gyllideb refeniw ar gyfer diogelwch tomenni glo yn cynnwys costau ar gyfer cwmpasu a chynllunio cofrestr asedau genedlaethol, ac ar gyfer recriwtio Bwrdd i'r awdurdod goruchwyllo newydd, yn cynnwys y costau rhedeg cychwynnol yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25. Hefyd, mae'r gyllideb ar gyfer 2023-24 a 2024-25 yn cynnwys cronfeydd ar gyfer tîm o Lywodraeth Cymru, a fydd yn sefydlu'r corff cyhoeddus newydd.

Mae Aseiad Effaith Rheoleiddiol llawn wrthi'n cael ei ddatblygu, fel sy'n ofynnol cyn cyflwyno'r Bil Diogelwch Tomenni Glo. Bydd hwn yn cyflwyno costau manwl ar gyfer sefydlu'r corff cyhoeddus newydd (yn cynnwys staffio) a gweithredu'r gyfundrefn newydd. Bydd rhagdybiaethau fel chwyddiant cyflogau a chodiadau cyflog yn cael eu hymgorffori yn y gwaith hwn.

Y Bil Aer Glân arfaethedig

Mae'r Rhaglen Lywodraethu wedi ymrwymo i gyflwyno Deddf Aer Glân i Gymru. Bydd y Bil a gyflwynir yn cynnwys cynigion yn ymwneud â thargedau ansawdd aer cenedlaethol (sy'n ystyried canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd), hyrwyddo ymwybyddiaeth, Rheoli Ansawdd Aer yn Lleol, rheoli mwg, gadael injans cerbydau i redeg, a strategaethau cenedlaethol yn ymwneud ag ansawdd aer a seinweddau. Bydd y cynigion hyn yn gwella gallu'r llywodraeth genedlaethol a llywodraethau lleol i fynd i'r afael ag ansawdd aer gwael, gan esgor ar fanteision uniongyrchol yn ymwneud ag iechyd y cyhoedd, cynefinoedd a bioamrywiaeth. Bydd cyllid penodol yn cynorthwyo i weithredu'r Bil, yn cynnwys cyllid ar gyfer casglu tystiolaeth, cyfathrebu a chodi ymwybyddiaeth.

?

Y Rhaglen Lywodraethu

Mae'r Tasglu Bioamrywiaeth yn ategu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ymwreiddio bioamrywiaeth ym mhopeth a wnawn. Er mwyn parhau â'r gwaith o brif ffrydio bioamrywiaeth, sydd hefyd yn un o ofynion y Fframwaith Bioamrywiaeth Bydeang ac yn un o argymhellion yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth, dyrannwyd arian ar gyfer hyn trwy gyfrwng rhaglen sy'n canolbwyntio ar bobl, ar ein systemau ac ar dreialu atebion arloesol oddi mewn ac oddi allan i Lywodraeth Cymru. Hefyd, mae cyflawni gofyniad Adran 6 trwy weithio gydag awdurdodau lleol i brif ffrydio, cynnal a chyfoethogi bioamrywiaeth, yn rhan allweddol o'r gwaith hwn.

Mae gwaith ar y gweill i ddatblygu targedau a dyletswydd statudol i ddiogelu ac adfer bioamrywiaeth. Bydd y gwaith hwn yn cael ei ddwysáu yn dilyn COP15, a gynhaliwyd ym mis Rhagfyr 2022, trwy gytuno ar gyfres o dargedau byd-eang newydd. Er mwyn cyflawni hyn, dyrannwyd cyllideb ar gyfer darparu'r cymorth technegol ac academaidd angenrheidiol er mwyn sicrhau y defnyddir dull cadarn, seiliedig ar dystiolaeth wrth ddatblygu targedau CAMPUS.

Mae angen gwaith i ategu ymchwil a datblygu ynghyd â gwella seilwaith er mwyn cyflawni ymyriadau llwyddiannus ar gyfer rhaglenni adfer morfeydd heli a morwellt. I barhau â hyn, dyrannwyd cyllideb i'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

Ymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur, a gweithio gyda chydweithwyr yn y Cabinet

Cymru Sero Net, a gyhoeddwyd y llynedd cyn COP26, yw ein Cynllun Trawslywodraethol. Mae'n pennu ein camau gweithredu ar y cyd ar draws Portffolios Gweinidogion dros y blynyddoedd nesaf.

Er mwyn cynorthwyo i gyflawni'r cynllun a helpu i ysgogi gweithredu, rydym wedi sefydlu trefniadau llywodraethu mewnol ar gyfer datblygu a chyflawni Cymru Sero Net. Mae'r trefniadau hyn yn cynnwys:

- Cabinet Trawslywodraethol a ategir gan drafodaethau tymhorol ynghylch newid hinsawdd, yn ogystal ag integreiddio trwy drafodaethau ehangach;
- Bwrdd Portffolio a gadeirir gan yr Uwch-swyddog Cyfrifol ar gyfer Newid Hinsawdd gyda swyddogion arweiniol ar gyfer pob sector allyriadau a maes trawsbynciol;
- Trefniadau penodol i fonitro ac ysgogi'r gwaith o gyflawni'r Rhaglen Lywodraethu.

Esbonnir yn y fan hon sut mae datganiad Llywodraeth Cymru ynghylch yr argyfyngau 'hinsawdd' a 'natur' wedi dylanwadu ar y broses a roddwyd ar waith eleni i bennu'r gyllideb

Mae ystyriaethau Newid Hinsawdd yn allweddol i Lywodraeth Cymru ar draws pob maes polisi fel y gellir ymateb i'r argyfwng hinsawdd ac addasu i effeithiau newid hinsawdd. Mae'r Prif Weinidog wedi dangos yn glir bod Newid Hinsawdd wrth galon a chraidd agenda'r Llywodraeth.

Ar 28 Hydref 2021, lansiodd Llywodraeth Cymru ei chynllun Cymru Sero Net, lle nodir y cam nesaf yn ein siwrnai (2021 i 2025) tuag at gyrraedd sero net erbyn 2050. Mae'r cynllun yn cynnwys mwy na 120 o bolisïau a chynigion gan y Llywodraeth. Mae'r rhain yn ymdrin â meysydd o bob math – o adfer mawndiroedd i deithio llesol, o sgiliau gwyrdd i ynni adnewyddadwy.

Cenhadaeth y portffolio yw cyflawni sero net a rheoli risgiau'n ymwneud â'r hinsawdd yng Nghymru. Yn ôl ein cynghorwyr statudol, sef y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd, bydd Cymru yn wynebu costau sylweddol gyfer pontio tuag at Sero Net (oddeutu £1.4bn yn 2025) ac mae angen buddsoddi llawer mwy mewn technolegau carbon isel yn ystod yr ail gyllideb garbon, sy'n cyd-ddigwydd â thymor presennol y Llywodraeth.

Mae Llwybr Newydd – Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn pennu gweledigaeth hirdymor ar gyfer system drafnidiaeth hygyrch a chynaliadwy. Mae'n cynnwys pedair

uchelgais drawsbynciol, lefel uchel dros gyfnod o 20 mlynedd – uchelgeisiau a all esgor ar fanteision ehangach i bobl, i gymunedau, i'r amgylchedd, i'r economi, i leoedd, i ddiwylliant ac i'r iaith. Bydd yr uchelgeisiau hyn yn cael eu cyflawni trwy gyfrwng pum blaenoriaeth, gan dargedu ffyrdd o leihau'r angen i deithio ac annog dulliau teithio gwahanol.

Mae'n newid ein dull o ran gwneud penderfyniadau a buddsoddi. Mae'r hierarchaeth trafndiaeth gynaliadwy yn rhoi blaenoriaeth i fodloni'r galw am deithio trwy gyfrwng cerdded, beicio a defnyddio trafndiaeth gyhoeddus yn hytrach na defnyddio cerbydau preifat. Mae'r hierarchaeth buddsoddi yn canolbwyntio ar fesurau i reoli'r galw, ynghyd â gwneud gwell defnydd o'r seilwaith presennol (yn cynnwys gwaith cynllunio cydgysylltiedig rhwng trafndiaeth a defnydd tir) ac ehangu a hyrwyddo dewisiadau teithio cynaliadwy.

Esbonnir yn y fan hon sut rydych wedi gweithio gyda chydweithwyr yn y Cabinet i sicrhau bod yr amgylchedd, colledion bioamrywiaeth a newid hinsawdd wedi bod wrth "galon a chraidd" y broses ar gyfer pennu'r gyllideb

Mae gweithredu ar yr argyfyngau hinsawdd a natur yn parhau i fod wrth galon a chraidd y llywodraeth hon; yn wir, dyna pam cafodd y portffolio Newid Hinsawdd ei greu. Mae wedi dwyn ynghyd feysydd polisi mawr er mwyn helpu Cymru i gyrraedd ei tharged cyfreithiol rwymol – sef cyflawni'r targed Sero Net erbyn 2050.

Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i roi cymorth uniongyrchol i ymdrin ag uchelgais y Rhaglen Lywodraethu, sef mynd i'r afael â'r argyfyngau natur a hinsawdd.

Datgarboneiddio

Mae gan yr Economi Gylchol le cwbl greiddiol yng Nghynllun Sero Net Cymru. Ym mhob rhan o'r Cynllun cynhwysir camau gweithredu ar gyfer cael Cymru a fydd yn defnyddio adnoddau'n fwy effeithlon, o ddatgarboneiddio cerbydau casglu sbwriel i gynorthwyo busnesau i gael cyngor ynghylch defnyddio adnoddau'n fwy effeithiol. Yn hyn o beth, cydnabyddir y cysylltiad hollbwysig rhwng defnydd anghynaliadwy a'r argyfyngau hinsawdd a natur.

Ceir cynnydd yn y gyllideb fel y gellir parhau i gyflawni'r strategaeth Mwy nag Ailgylchu, a fydd yn ceisio adeiladu ar sylfeini ein system ailgylchu wych er mwyn cynorthwyo i bontio tuag at economi gylchol lle bydd adnoddau'n parhau i gael eu defnyddio. Elfen allweddol o'r cymorth hwn yw cynnydd mewn cyllid cyfalaf fel y gellir rhoi'r gwelliannau seilwaith angenrheidiol ar waith i bontio tuag at economi gylchol, sy'n cyfateb i ryw faint yn llai na hanner cyfanswm allyriadau Cymru.

Targedau uwch o ran lleihau allyriadau interim ar gyfer 2030 a 2040, a tharged sero net ar gyfer 2050 a dyraniadau'r gyllideb.

Caiff ein targedau ar gyfer lleihau allyriadau eu pennu ar lefel Cymru, ac o'r herwydd mae Cymru Sero Net yn gynllun Cymru Gyfan – gan gydnabod y bydd angen i bawb weithredu. Golyga hyn y bydd y costau a'r manteision hefyd yn cael eu rhannu ar draws y gymdeithas.

Er na wyddys yn iawn eto beth fydd y costau ariannol sy'n gysylltiedig â phontio tuag at sero net erbyn 2050, cynhwysir amcangyfrif o'r gost ddangosol yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer sero net. Yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn, amcangyfrifwn y bydd y gost ychwanegol ar gyfer bodloni sero net, o gymharu â senario lle na chymerir unrhyw gamau mewn perthynas â'r hinsawdd, yn arwain at gostau adnoddau gwerth presennol ychwanegol o rhwng £10bn ac £16bn dros y cyfnod hyd at 2050 (caiff y ffigurau hyn eu seilio ar ddadansoddiad Llywodraeth Cymru o bum llwybr y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd tuag at sero net). Y costau adnoddau ychwanegol yw'r costau (a'r arbedion) ariannol sy'n angenrheidiol i ddarparu'r un nwyddau a'r un gwasanaethau mewn modd carbon isel neu garbon sero, ac maent yn cynnwys costau buddsoddi cyfalaf a delir ymlaen llaw a chostau/arbedion gweithredu. Fodd bynnag, gall fod cydeffeithiau cymdeithasol sylweddol yn gysylltiedig â'r broses o bontio tuag at sero net – sef cydeffeithiau na chânt eu meintoli yn ein dadansoddiad, fel iechyd a chyfalaf naturiol.

Mae cryn dipyn o ansicrwydd yn gysylltiedig ag amcangyfrif costau yn y dyfodol o ran targedau allyriadau hirdymor sy'n cynyddu dros amser. Mae'r ansicrwydd yn deillio o gwestiynau ynghylch cost a datblygiad technolegau carbon isel yn y dyfodol, a chamau gweithredu gan y llywodraeth, busnesau, rhanddeiliaid ehangach a defnyddwyr.

Beth bynnag fo'r ansicrwydd hwn, rydym yn awyddus i wella ein sylfaen dystiolaeth yn barhaus, ynghyd â gwella ein dealltwriaeth o'r costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â chyrraedd sero net er mwyn ein helpu i hwyluso'r dull pontio rhataf ac isaf ei garbon. Mae Cymru Sero Net yn tynnu sylw at rai costau buddsoddi ychwanegol sy'n angenrheidiol ar lefel Cymru yn ystod yr ail Gyllideb Garbon, a hefyd mae'n pennu amryfal fuddsoddiadau y mae Llywodraeth Cymru yn eu gwneud er mwyn cyflymu'r pontio tuag at sero net. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd y sector preifat a Llywodraeth y DU yn talu cyfran helaeth o'r costau buddsoddi.

Gwaith yr aethpwyd i'r afael ag ef i amcangyfrif yr effaith garbon a gaiff penderfyniadau gwario a sut mae hyn wedi dylanwadu ar ddulliau dyrannu

Rydym yn parhau i geisio gwella a datblygu'r modd yr ystyriwn garbon wrth wneud penderfyniadau trwy ddefnyddio offer fel ein proses asesu effeithiau integredig. Trwy gyfrwng ein Cynllun Gwella'r Gyllideb, rydym wedi pennu'r camau a roddwn ar waith i ystyried sut gellir cryfhau'r asesiad o effaith garbon ein rhaglenni gwario.

Mae'r gwaith hwn, sy'n llywio ein paratodau ar gyfer y gyllideb, yn ystyried yr effaith gynyddol a gaiff gwariant Llywodraeth Cymru, yn ogystal â'r effaith ehangach a gaiff gweithredu polisiâu ar allyriadau carbon. Byddwn yn cyflwyno diweddariad o Gynllun Gwella'r Gyllideb ochr yn ochr â'r gyllideb ddrafft. Bydd y diweddariad hwn yn cyflwyno rhagor o fanylion am y cynnydd a wnawn o ran asesu effeithiau carbon ein gwariant.

Strategaeth Buddsoddi mewn Seilwaith.

Un o'r elfennau pwysicaf y gallwn ei hystyried yw'r cysylltiad rhwng y seilwaith a gynhaliwn a'r effaith a gaiff y seilwaith hwnnw ar ein hamgylchedd.

Mae ein strategaeth newydd ar gyfer buddsoddi mewn seilwaith yn olynu'r Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Mae'r strategaeth hon yn pennu'r fframwaith ar gyfer y modd y bydd Llywodraeth Cymru yn buddsoddi mewn seilwaith, a chaiff ei chynllunio ar sail y pedair thema llesiant, sef llesiant economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol. Bydd ymateb Llywodraeth Cymru i'r argyfwng hinsawdd wrth galon a chraidd y strategaeth, yn cynnwys yr ymrwymiad i gyrraedd sero net ac ymdrin â'r dirywiad mewn bioamrywiaeth. Lluniwyd y strategaeth yn benodol ar gyfer cynorthwyo i gyflawni economi carbon sero net. Ochr yn ochr â buddsoddi mewn seilwaith cerbydau trydan a thrydaneiddio rheilffyrdd (lle mai'r prif ddiben yw datgarboneiddio), gallwn ddylanwadu ar y modd y cyflawnir ein rhaglen buddsoddi cyfalaf ehangach mewn meysydd fel ysbytai ac ysgolion er mwyn cyfrannu at gyrraedd sero net. Bydd nifer o'r polisiau a nodir yn y cynllun hwn yn ymddangos hefyd mewn cyfres o ddogfennau a fydd yn disgrifio'r strategaeth newydd hon ar gyfer buddsoddi mewn seilwaith.

Cydweddu cyllidebau cyllidol a chyllidebau carbon

Rydym yn parhau i gydweddu ein proses ar gyfer ymdrin â chyllidebau carbon a chyllidebau cyllidol, ac rydym yn defnyddio ein cynllun Cymru Sero Net i gynnis arweiniad ar ein gwariant. Mae ein cynlluniau datgarboneiddio hirdymor yn ein helpu i gydweddu gwariant y dyfodol ar ei sail.

Strwythur y Gyllideb

Crynodeb o'r Dyraniadau a'r Newidiadau

Manylion am gyllideb ddrafft 2023-24, ac unrhyw gyllidebau dangosol yn y dyfodol, yn ôl Meysydd Rhaglenni Gwariant (SPA), Camau Gweithredu a Llinellau Gwariant yn y Gyllideb (BEL), rhai referniw a chyfalaf, ynghyd â dyraniadau Cyllideb 2022-23 fel cymhariaeth. Disgrifiad naratif o'r meysydd polisi a ariannwyd trwy gyfrwng pob BEL. Crynodeb o unrhyw newidiadau a wnaed yn y strwythur a chyflwyniad o'r gyllideb o'i chymharu â blynyddoedd blaenorol, yn cynnwys manylion ynglŷn â sut mae Meysydd Rhaglenni Gwariant, Camau Gweithredu neu Linellau Gwariant yn y Gyllideb yn ymwneud â'r rhai a ddefnyddiwyd yn 2022-23 a chan sicrhau y gellir cymharu dyraniadau 2023-24 â blynyddoedd blaenorol.

Yn Atodiad A ceir tablau BEL llawn ar gyfer y portffolio Newid Hinsawdd, fel y'u cyhoeddwyd yn y gyllideb ddrafft.

Trafnidiaeth

Sut mae'r gyllideb ddrafft yn ategu blaenoriaethau Llywodraeth Cymru mewn perthynas â thrafnidiaeth, yn arbennig o ran cyflawni Strategaeth Trafnidiaeth Cymru a'r strategaethau a'r cynlluniau cyflawni cysylltiedig, yn cynnwys sut rydych wedi blaenoriaethu cyllid, fforddiadwyedd eich blaenoriaethau ac unrhyw feysydd sy'n destun pryder

Byddwn yn parhau i fuddsoddi yn ein rhaglenni metro ar gyfer De-ddwyrain Cymru, De-orllewin Cymru a Gogledd Cymru, gan wneud hynny mewn ffordd a fydd yn

integreiddio â'r modd y darperir gwasanaethau craidd, sef bysiau, teithio llesol a rheilffyrdd. Hefyd, bydd ein buddsoddiadau'n ategu'r gwaith o ddatblygu ein llwybr gwledig a fydd yn cynorthwyo i ddatblygu ymyriadau trafndiaeth gyhoeddus mewn cymunedau gwledig ledled Cymru, ac yn arbennig felly yn y Canolbarth lle na cheir cynllun Metro yn y rhanbarth.

Ymhellach, bydd y buddsoddiad yn ategu'r gwaith parhaus o ddatblygu prosiectau strategol bwysig ledled Cymru i gynorthwyo i gyflawni Strategaeth Drafndiaeth Cymru, a bydd yn ein helpu i sicrhau'r newid angenrheidiol mewn dulliau teithio er mwyn inni allu cyrraedd targedau Cymru Sero Net. Mae'r prosiectau hyn yn aml-ddull; maent yn ategu datblygiadau seilwaith, cynlluniau gwasanaethau, datblygiadau digidol, datblygiadau data a gwaith newid ymddygiad mewn cynlluniau bysiau, rheilffyrdd a theithio llesol ledled Cymru mewn ardaloedd a all elwa i'r eithaf ar y newid posibl mewn dulliau teithio. Caiff ein blaenoriaethau o ran buddsoddi eu pennu yn y Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafndiaeth; cyhoeddwyd y cynllun hwn ym mis Gorffennaf, fel y gellid ymgynghori yn ei gylch.

Adferiad trafndiaeth gyhoeddus ar ôl y pandemig, gan gynnwys cymorth i weithredwyr ac effaith pandemig y coronafeirws, a'r adferiad ar ôl y pandemig, gan gynnwys cymorth i ddarparwyr trafndiaeth.

Drwy gydol y pandemig, bu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i'r diwydiant bysiau yn ddiwyro, a rhoddwyd mwy na £150m o arian i'r diwydiant i'w gynorthwyo trwy effeithiau pandemig y coronafeirws, ac i adfer ar ei ôl.

Mae arian wedi'i ddyrannu er mwyn cynorthwyo gydag incwm tocynnau Trafndiaeth Cymru, sy'n parhau i ddioddef yn dilyn pandemig y coronafeirws gan fod llai o bobl yn mynd ar deithiau cymudo; er, caiff hyn ei wrthbwysu'n rhannol gan gynydd mewn teithiau hamdden.

Cyflwyno'r fasnachfrait rheilffyrdd.

Mae'r cyllid refeniw a chyfalaf a ddyrannwyd yn darparu ar gyfer cyflawni'r fasnachfrait Rheilffyrdd gan Trafndiaeth Cymru, ar ran Gweinidogion Cymru. Fel rhan o hyn, bydd Trafndiaeth Cymru yn parhau i gyflawni ymrwymadau ein Rhaglen Lywodraethu, yn cynnwys buddsoddi £800m mewn cerbydau rheilffyrdd newydd sbon a fydd yn darparu trenau newydd, cyflymach a mwy cyfforddus, ac yn arwain at gyflwyno gwasanaethau amlach a llwybrau newydd.

Cyflwyno Metros Gogledd-ddwyrain Cymru, De-orllewin Cymru a De-ddwyrain Cymru.

Byddwn yn parhau i fuddsoddi yn ein rhaglenni metro ar gyfer De-ddwyrain Cymru, De-orllewin Cymru a Gogledd Cymru, gan wneud hynny mewn ffordd a fydd yn integreiddio â'r modd y darperir gwasanaethau craidd, sef bysiau, teithio llesol a rheilffyrdd. Hefyd, bydd ein buddsoddiadau'n ategu'r gwaith o ddatblygu ein llwybr gwledig a fydd yn cynorthwyo i ddatblygu ymyriadau trafndiaeth gyhoeddus mewn cymunedau gwledig ledled Cymru, ac yn arbennig felly yn y Canolbarth lle na cheir cynllun Metro yn y rhanbarth.

Ymhellach, bydd y buddsoddiad yn ategu'r gwaith parhaus o ddatblygu prosiectau strategol bwysig ledled Cymru i gynorthwyo i gyflawni Strategaeth Drafnidiaeth Cymru, a bydd yn ein helpu i sicrhau'r newid angenrheidiol mewn dulliau teithio er mwyn inni allu cyrraedd targedau Cymru Sero Net. Mae'r prosiectau hyn yn aml-ddull; maent yn ategu datblygiadau seilwaith, cynlluniau gwasanaethau, datblygiadau digidol, datblygiadau data a gwaith newid ymddygiad mewn cynlluniau bysiau, rheilffyrdd a theithio llesol ledled Cymru mewn ardaloedd a all elwa i'r eithaf ar y newid posibl mewn dulliau teithio.

Cyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer seilwaith rheilffyrdd.

Bydd y cyllid cyfalaf a ddyrennir i Trafnidiaeth Cymru yn galluogi'r sefydliad i barhau i gyflawni rhaglen drawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd. Mae'r rhaglen drawsnewid hon yn uwchraddio traciau a signalau ac yn mynd i'r afael â gwaith trydaneiddio, a bydd hyn oll yn arwain at ddarparu gwasanaethau cyflymach a mwy niferus, gan wella mynediad a chysylltiadau rhwng cymunedau'r cymoedd a Chaerdydd.

Datblygu Trafnidiaeth Cymru – yn cynnwys dadansoddiad o ddyraniad cyllideb Trafnidiaeth Cymru ar gyfer y flwyddyn, gan nodi ei gyllideb gorfforaethol ochr yn ochr â dyraniadau ar gyfer darparu rhaglenni penodol.

O gofio bod Trafnidiaeth Cymru yn sefydliad cymharol newydd sy'n dal i esblygu, rydym yn mynd ati'n barhaus i chwilio am ffyrdd o symleiddio prosesau. Byddwn yn gwneud ein gorau i roi amser digonol i'r Pwyllgor graffu ar gyllidebau drafft yn y dyfodol.

Argymhellion Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru.

Bydd gwaith Uned Gyflawni Burns yn parhau i gynorthwyo i gyflawni canfyddiadau Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru. Bydd y rhain yn cynnwys parhau i ddatblygu cynlluniau ac ymgysylltu â rhanddeiliaid fel y gellir gwneud penderfyniad buddsoddi terfynol ynghylch tri mesur cyn gynted â phosibl, sef: i) cysylltiadau teithio llesol a bysiau rhwng Caerdydd a Chasnewydd; ii) blaenoriaeth Casnewydd Canolog ar gyfer Seilwaith Teithio Llesol a Bysiau – datblygu cynlluniau ac ymgysylltu â rhanddeiliaid ynglŷn â'r flaenoriaeth Teithio Llesol a Bysiau ar lwybrau a fydd yn cysylltu â Chasnewydd Canolog; iii) mynediad i fysiau at Dwanel Hafren, a datblygu a gweithredu gweithgareddau gyda rhanddeiliaid i ysgogi newid mewn dulliau teithio.

Buddsoddi yn y rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd. Yn arbennig, sut mae canlyniad yr adolygiad ffyrdd wedi llywio'r dyraniadau, a sut cafodd unrhyw gyllid ar gyfer ffyrdd ei ailddyrranu.

Cafodd cyllid ar draws trafndiaeth ei gydweddu â'r hierarchaeth trafndiaeth gynaliadwy a bennir yn Strategaeth Drafndiaeth Cymru. Mae'r dull hwn yn rhoi blaenoriaeth i fuddsoddi mewn teithio llesol megis cerdded a beicio a thrafnidiaeth gyhoeddus fel bysiau a rheilffyrdd, yn hytrach nag i fuddsoddi mewn camau a fydd yn cynyddu'r defnydd o gerbydau preifat. Mae'r dull hwn yn hanfodol o ran cyflawni ein targedau ar gyfer newid dulliau teithio a'n hymrwymyiadau newid hinsawdd.

Mewn datganiad ysgrifenedig a gyhoeddwyd ar 30 Tachwedd, cyflwynodd y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd yr wybodaeth ddiweddaraf am yr adolygiad ffyrdd, gan nodi bod ymateb i'r argymhellion yn waith cymhleth – rhywbeth a gymhlethwyd yn fwy fyth gan y lleihad sylweddol yn ein grym gwario. Ar hyn o bryd, rydym yn ystyried ein hymateb llawn i'r Adolygiad Ffyrdd yng ngoleuni'r dirywiad yn y sefyllfa gyllidol ac economaidd y mae Llywodraeth y DU wedi ein rhoi ynddi.

Byddwn yn nodi ein hymateb, ynghyd â'r cynlluniau hynny y byddwn yn bwrw ymlaen â nhw, yn ein Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth. Bydd y cynllun hwn yn cael ei gyhoeddi cyn bo hir.

Mae nifer o raglenni wrthi'n cael eu cyflawni ar draws y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, a'u bwriad yw mynd i'r afael â gwaith ataliol. Mae'r rhaglenni hyn yn cynnwys:

- Y Clefyd Coed Ynn – Mesurau rhagweithiol i ganfod a gwaredu coed heintiedig a allai achosi problemau diogelwch ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol.
- Triniaethau ataliol ar arwynebau ffyrdd – Chwistrellu sylwedd ar arwynebau ffyrdd er mwyn ymestyn haen dreulio'r gerbyttfordd. Bydd hyn yn arwain at waith cynnal a chadw anamlach, a bydd yn lleihau costau a charbon.
- Y Rhaglen Diogelwch Cymunedol – rhaglen ddiogelwch ragweithiol lle gwrandewir ar anghenion cymunedau o ran gwella diogelwch ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, ynghyd ag ymateb i'r anghenion hynny.
- Adnewyddu goleuadau strydoedd – gosod lampau LED er mwyn lleihau costau a charbon.
- Er mwyn diogelu at y dyfodol a pharatoi ar gyfer digideiddio'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, rydym yn buddsoddi mwy na £40m yn y gwaith o ddarparu ffeibr band eang ar hyd 152 cilomedr o'r rhwydwaith.

Er mwyn mynd i'r afael ag ôl-groniad amcangyfrifedig o £1bn o ran gwaith cynnal a chadw cyfalaf ar draws holl asedau'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, bydd swyddogion yn ceisio datblygu rhaglen Adnewyddu Asedau Mawr (MAR) y gellid ei chyflwyno dros gyfnod o 5 i 10 mlynedd, gyda'r amserlenni wedi'u haddasu i gyfateb i'r cyllid sydd ar gael. Byddai'r rhaglen nid yn unig yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o ran gwaith cynnal a chadw, ond gallai hefyd gyflawni nifer o'r uchelgeisiau a'r blaenoriaethau a nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru o ran ail-neilltuo lle ar ffyrdd ar gyfer teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus a lleihau carbon trwy ymgymryd â gwaith cynnal a chadw mewn modd cyfannol ac effeithlon trwy ddefnyddio deunyddiau lleol a chanddynt oes faith. Ar hyn o bryd, nid oes arian wedi'i neilltuo ar gyfer y rhaglen hon.

Cyflwyno polisi teithio llesol – gan gynnwys tabl sy'n manylu ynghylch cyfanswm y dyraniadau a dyraniadau fesul pen o'r boblogaeth ar gyfer teithio llesol ar gyfer 2023-24, o gymharu â phob un o'r tair blynedd flaenorol. Dylai dyraniadau refeniw a chyfalaf fod yn glir ac wedi'u hollti yn ôl ffyrddiau ariannu unigol (y gronfa teithio llesol, y gronfa trafndiaeth leol, llwybrau diogel mewn cymunedau ac ati).

Yn unol â'r targedau o ran newid dulliau teithio yn Llwybr Newydd a'n hymrwymiad Carbon Sero Net, mae teithio llesol yn parhau i fod yn ganolbwynt i fuddsoddi, yn enwedig trwy gyfrwng y Gronfa Teithio Llesol. Er mwyn cydnabod natur leol y seilwaith teithio llesol, caiff y rhan fwyaf o'r cyllid ei gyfeirio at awdurdodau lleol.

Bwriad y Gronfa Teithio Llesol yw galluogi awdurdodau lleol i gyflwyno rhwydweithiau llwybrau teithio llesol sydd newydd gael eu diweddarau ac a gymeradwywyd gan Weinidogion eleni. Mae'r Gronfa yn cynnwys dyraniad craidd ar gyfer pob awdurdod lleol ynghyd ag elfen gyllido gystadleuol. Caiff y Gronfa ei hategu gan raglenni cyllido ychwanegol llai.

Mae'r Grant Llwybrau Diogel mewn Cymunedau yn canolbwyntio ar wella teithio i'r ysgol ac ni chaiff ei gyfyngu'n ddaearyddol i drefi mwy sy'n ganolbwynt i'r Gronfa Teithio Llesol.

Bydd cyllid ar gyfer cynlluniau teithio llesol a leolir ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol ac sy'n croesi'r Rhwydwaith hwnnw yn cael blaenoriaeth, a bydd modd bwrw ymlaen â'r cynlluniau hyn trwy gynnal deialog â'r awdurdodau lleol perthnasol. Hefyd, bydd cynlluniau teithio llesol sy'n gysylltiedig â gweithredu'r Metro neu gynigion Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru yn cael eu datblygu ar y cyd yn y cyd-destunau hyn.

	Dyraniadau Teithio Llesol – holl grantiau cyfalaf Awdurdodau Lleol					
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Y Gronfa Teithio Llesol	£9,031,092	£29,127,943	£25,140,454	£56,003,830	£48,106,000	£57,000,000
Y Gronfa Trafnidiaeth Leol	£11,267,202	£7,303,259	£896,000	Amherthnasol	Amherthnasol	Amherthnasol
Llwybrau Diogel mewn Cymunedau	£5,048,314	£5,362,121	£4,141,501	6,554,231	£4,263,050	£5,000,000
Cyllid ychwanegol (Covid)			£16,205,917	£1,030,000		
Prosiectau Teithio Llesol Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru				£517,000		
Cyfalaf Trafodiadau Ariannol						2,000,000
Cyfanswm	£25,346,608	£41,793,323	£46,383,872	£64,105,061	£52,369,050	£64,000,000
Y boblogaeth*	3138631	3152879	3169586	3107500	Amherthnasol	Amherthnasol
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£8.08	£13.26	£14.63	£20.63	£16.85	£20.60
*amcangyfrifon canol-blwyddyn o'r boblogaeth hyd at 20/21, data'r Cyfrifiad ar gyfer 21/22, seilir y cyfrif ar yr wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael						

	Dyraniadau Teithio Llesol – cyllid cyfalaf arall					
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Rhaglen Teithio Llesol Cefnffyrdd Llywodraeth Cymru	£1,650,000	£1,650,000	£1,650,000	£3,650,000	£3,000,000	£3,000,000
Grantiau a gwariant o fath arall yn ymwneud â Theithio Llesol (yn cynnwys prosiectau Teithio Llesol y Metro a Chomisiwn Trafnidiaeth Deddwyrain Cymru, gwelliannau i'r Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol				£510,000	£4,070,000	4,250,000
Cyfanswm	£1,650,000	£1,650,000	£1,650,000	£4,160,000	£7,070,000	£7,250,000
Y boblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,107,500	Amherthnasol	Amherthnasol
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£0.53	£0.52	£0.52	£1.34	£2.28	£2.33
*amcangyfrifon canol-blwyddyn o'r boblogaeth hyd at 20/21, data'r Cyfrifiad ar gyfer 21/22, seilir y cyfrif ar yr wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael						

	Dyraniadau Teithio Llesol – referniw					
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Y Rhaglen Teithiau Llesol	£237,000	£375,000	£375,000	£375,000	£375,000	£375,000
Y Gronfa Teithio Llesol a chymorth i weithredu'r Ddeddf Teithio Llesol (Trafnidiaeth Cymru ac Awdurdodau Lleol)			£1,000,000	£1,549,000	£0	£0
Cymorth i weithredu'r Ddeddf Teithio Llesol	£171,915	£224,446	£178,988	£135,280	£809,300	£1,000,000
Cyfanswm	£408,915	£599,446	£1,553,988	£2,059,280	£1,184,300	£1,375,000
Y boblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,107,500	Amherthnasol	Amherthnasol
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£0.13	£0.19	£0.49	£0.66	£0.38	£0.44

*amcangyfrifon canol-blwyddyn o'r boblogaeth hyd at 20/21, data'r Cyfrifiad ar gyfer 21/22, seilir y cyfrif ar yr wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael		
--	--	--

	Teithio Llesol – o bob math					
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Cyfanswm	£27,405,523	£44,042,769	£49,587,860	£70,324,341	£60,623,350	£72,625,000
Y boblogaeth*	3,138,631	3,152,879	3,169,586	3,107,500	Amherthnasol	Amherthnasol
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£8.73	£13.97	£15.64	£22.63	£19.51	£23.37
*amcangyfrifon canol-blwyddyn o'r boblogaeth hyd at 20/21, data'r Cyfrifiad ar gyfer 21/22, seilir y cyfrif ar yr wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael						

Cymorth ar gyfer gwasanaethau bysiau a thrafnidiaeth gymunedol, gan gynnwys tabl sy'n manylu ynghylch cyfanswm y dyraniadau a'r dyraniadau fesul pen o'r boblogaeth ar gyfer 2023-24 o gymharu â phob un o'r tair blynedd flaenorol. Dylai dyraniadau refeniw a chyfalaf fod yn glir a dylai'r tabl gael ei hollti yn ôl ffrydiau ariannu unigol (Grant Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bysiau, BES2, Tocynnau Teithio Rhatach ac ati).

Rydym wedi parhau i gynorthwyo'r diwydiant bysiau yn 2022-23 trwy roi cyllid i gynorthwyo'r diwydiant i bontio tuag y 'normal newydd' ar ôl COVID.

Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth					
Cymorth Refeniw Bysiau – 2019-20 i 2023-24					
	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Amcangyfrif canol-blwyddyn o'r boblogaeth yng Nghymru*	3,152,879	3,169,586	3,107,500	Amherthnasol	Amherthnasol
Grant Defnyddwyr Bysiau'r DU yng Nghymru	£243,368	£182,918	£289,457	£395,000	£395,000
Cludiant i'r Ysgol	£0	£0	£10,000	£10,000	£10,000
CYMORTH REFENIW BYSIAU	£1,325,425	£6,111,471	£1,061,818	£677,000	£677,000

Y Gymdeithas Cludiant Cymunedol – Cyllid Craidd	£164,298	£138,284	£285,482	£285,482	£285,482
Y Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau – Traws Cymru	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000	£25,000,000
Cymorth Refeniw Bysiau – Traws Cymru	£3,741,342	£4,018,818	£3,159,745	£3,159,745	£3,159,745
Traveline Cymru	£998,612	£998,612	£998,616	£998,616	£998,616
Tocynnau Teithio Consesiynol	£26,375,441	£33,915,450	£62,595,259	£60,482,000	£60,482,000
Teithio Rhatach i Bobl Ifanc	£2,531,786	£1,906,536	£1,999,969	£2,000,000	£2,000,000
Y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau – COVID	£0	£70,620,830	£59,099,546	£28,000,000	£28,000,000
Cyfanswm	£60,380,273	£142,892,919	£154,499,892	£121,007,843	£121,007,843
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£19.15	£45.16	£49.72	£38.94	£38.94

Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth					
Cymorth Cyfalaf Bysiau – 2019-20 i 2022-23					
	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Amcangyfrif canol-blwyddyn o'r boblogaeth yng Nghymru*	3,152,879	3,169,586	3,174,970	3,184,311	3,107,500
Tocynnau Teithio Consesiynol	£35,240,000				
Cynnal Bysiau		£1,000,000			

Bws Cymru - buddsoddi mewn gwasanaethau bysiau					
Cyfanswm	£35,240,000	£1,000,000	£0	£0	£0
Cyfanswm fesul pen o'r boblogaeth	£11.18	£0.32	£0.00	£0.00	£0.00

Cefnogi blaenoriaethau trafndiaeth leol.

Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn cynlluniau lleol sy'n cynorthwyo i gyflawni Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Bydd cyllid yn y flwyddyn ariannol nesaf yn canolbwyntio ar 20 milltir yr awr a seilwaith bysiau.

Fel rhan o ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu, byddwn yn adolygu'r modd y gwariwn y Gronfa Trafndiaeth Leol yn y dyfodol ochr yn ochr â'r blaenoriaethau a bennir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru, ac yng ngoleuni'r modd y symudir tuag at gynlluniau trafndiaeth ranbarthol y mae'n ofynnol i Gydbwyllgorau Corfforedig eu llunio bellach.

YNNI A CHYNLLUNIO – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Polisiau a rhaglenni i ategu datgarboneiddio yn y sector tai, yn cynnwys dyraniadau ar gyfer Rhaglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru a'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio.

Trwy ddatblygu dull datgarboneiddio ar gyfer y stoc dai gyfan, bydd modd llunio strategaeth hirdymor ar gyfer effeithlonrwydd ynni, tloidi tanwydd a datgarboneiddio ar gyfer y sector. Bydd hyn yn helpu i fodloni disgwyliadau ail gyllideb garbon Cymru Sero Net a bydd yn helpu i integreiddio ag amcanion ehangach yn ymwneud â thai.

Disgwylir i'r rhaglen newydd gynorthwyo'r sector cymdeithasol, y sector perchenfeddianwyr a'r sector rhentu preifat. Disgwylir y bydd ar gael i bawb, yn cynnwys y bobl hynny 'sy'n gallu talu', ond ceir pwyslais ar roi arian i'r cartrefi gwaethaf yn gyntaf, yn cynnwys y rhai mewn tloidi tanwydd.

Bydd y dull yn cael ei ddatblygu trwy ddysgu ar sail y Rhaglen Cartrefi Clyd a'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, a bydd yn cael ei gydweddu â dulliau eraill a roddir ar waith gan Lywodraeth Cymru, megis Safon Ansawdd Tai Cymru a Chynllunio Ynni Ardal Leol.

Agwedd hollbwysig ar y rhaglen newydd fydd dysgu ar sail y cydweithredu a'r partneriaethau a gafwyd trwy gyfrwng ein hamryfal raglenni tai, er enghraifft gweithio'n llwyddiannus gydag awdurdodau lleol, Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig, grwpiau cymunedol ac eraill.

Heb os nac oni bai, mae datgarboneiddio cartrefi preifat yn fwy cymhleth na delio â'r sector cymdeithasol neu'r rhai sydd mewn tlodi tanwydd, felly byddwn yn parhau i gymhwyso ethos y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, sef 'profi a dysgu'. Fel man cychwyn, mae'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio a'r Rhaglen Tai Arloesol eisoes yn annog mentrau cymunedol lleol ar raddfa fach ar draws sectorau tai.

Yn y tymor byr, byddwn yn parhau i gyflwyno'r Rhaglen Cartrefi Clyd a bydd y gyllideb gyfalaf yn codi £5m i £35m yn 2023/24 yn y gyllideb ddrafft.

Y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio

Mae Gweinidogion wedi rhoi blaenoriaeth i fuddsoddi yn y dasg o ddatgarboneiddio tai cymdeithasol trwy gyfrwng y cyllid a roddir i landlordiaid cymdeithasol yn sgil y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio.

Rydym yn dechrau gyda thai cymdeithasol, cyn symud ymlaen at ddeiliadaethau eraill, oherwydd yn y fan honno y gallwn gael y dylanwad mwyaf. Wrth sianelu buddsoddiadau'r Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio trwy gyfrwng landlordiaid cymdeithasol, gellir ategu dull 'profi a dysgu' o ran sut i ddatgarboneiddio cartrefi mewn modd effeithiol ac effeithlon.

Yn achos y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, trwy dargedu dull 'profi a dysgu', y targed yw buddsoddi £270m mewn cartrefi cymdeithasol dros dymor y llywodraeth. (Gwariwyd oddeutu £70m hyd yn hyn.)

Cyflawni rhaglenni ynni adnewyddadwy a rhaglenni effeithlonrwydd ynni yn y sector cyhoeddus, yn cynnwys cyllid ar gyfer Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru.

Mae'r gyllideb yn darparu cyllid cyfalaf a chyllid refeniw i gynorthwyo Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru i weithredu. Mae'r gwasanaeth hwn yn cynnig arbenigedd masnachol, ariannol a thechnegol i'r sector cyhoeddus a'r sector ynni lleol er mwyn iddynt allu llunio cynlluniau effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy. Hefyd, mae'r gwasanaeth yn ymgymryd â rôl arwain strategol ar draws y sectorau, gan ganolbwyntio ar gynyddu uchelgeisiau, capasiti a gallu.

Mae'r ymrwymiad i Ehangu'r arfer o gynhyrchu ynni adnewyddadwy ymhlith cyrff cyhoeddus a grwpiau cymunedol yng Nghymru, sef cynnydd o dros 100MW erbyn 2026, yn ychwanegol at y targed o sicrhau bod 1 gigawat o gapasiti trydan adnewyddadwy yng Nghymru yn cael ei gynhyrchu'n lleol erbyn 2030. Dengys Strategaeth Gwireddu Buddion y rhaglen y bydd yr uned yn esgor ar refeniw a buddion amgylcheddol sylweddol i Gymru. Bydd y dyraniadau cyllideb yn ein galluogi i sefydlu tîm bach i ddatblygu'r cysyniad o 'ddatblygwr cyhoeddus Cymreig', fel y nodir yn y Cytundeb Cydweithredu, ynghyd â datblygu nifer fechan o brosiectau ar gyfer Llywodraeth Cymru – sef prosiectau a fydd yn cynnig cymorth i gymunedau a chyrff cyhoeddus pan fo capasiti yn peri problemau iddynt. Mae'r gyllideb ddrafft ar gyfer 2023-24 yn cynyddu'r cyfalaf sydd ar gael i'r gwasanaeth ynni i £25m; £14.5m oedd y swm yn 2022/23. Caiff hyn ei ategu ymhellach gan ad-daliadau benthyciadau sy'n deillio o fenthyciadau di-log blaenorol, a bydd yn helpu i gyflwyno rhagor o wres carbon isel yn y sector cyhoeddus.

Gweithredu argymhellion a chamau gweithredu sy'n deillio o archwiliad dwfn Llywodraeth Cymru i ynni adnewyddadwy.

Mae ein harchwiliad dwfn i ynni adnewyddadwy yn nodi cyfleoedd ac yn trafod rhwystrau a chamau gweithredu arfaethedig y gallwn eu cymryd er mwyn cynorthwyo i gynyddu'r ynni adnewyddadwy a gynhyrchir yng Nghymru. Rydym yn bwrw ymlaen â'r argymhellion a gyflwynwyd gan grŵp yr archwiliad dwfn ac mae ein cyllideb yn adlewyrchu'r gwaith hwn.

Rydym wedi ariannu dadansoddiad a chymorth annibynnol er mwyn llywio datblygiad ymgynghoriad sydd ar y gorwel – sef ein hymgyngoriad ynghylch targedau ynni adnewyddadwy newydd. Rydym wedi rhoi arian i Energy Systems Catapult er mwyn ei gynorthwyo i ddatblygu Cynlluniau Ynni Ardal Leol a chynllun cenedlaethol, ac rydym yn rhoi adnoddau i'r tîm lleol ar gyfer cyflawni'r cynlluniau hynny ledled Cymru. Hefyd, rydym wedi penodi arbenigedd allanol i lunio Strategaeth Wres i Gymru; bydd y strategaeth hon yn cynnwys y modd y rhoddir cyngor a chymorth i aelwydydd.

Rydym wedi blaenoriaethu adnoddau er mwyn gweithredu'r argymhellion fel y gellir ymdrin â rhwystrau o ran cydsynio. Mae hyn yn cynnwys cyllid i ddatblygu Ardaloedd Adnoddau Strategol ar gyfer amgylchedd y môr yng Nghymru, ariannu'r adolygiad o drwyddedu morol, a chyllid i Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer ymateb i'r nifer cynyddol o brosiectau ynni adnewyddadwy (ar y tir ac ar y môr) sydd angen cyngor a chydsyniad.

Yn dilyn yr archwiliad dwfn, rydym wedi cynyddu'r arian ar gyfer Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru i gefnogi grantiau mynediad i grwpiau cymunedol, er mwyn cynorthwyo'u prosiectau. Mae'r arian yn galluogi'r grwpiau i gyflogi staff ac archwilio cyfleoedd ar gyfer buddsoddi mewn prosiectau rhanberchnogaeth. Hefyd, rydym wedi rhoi pedair gwaith yn fwy o arian i Ynni Cymunedol Cymru er mwyn iddo allu cyflawni ei gynllun busnes tair blynedd.

Datblygu cynigion ar gyfer Ynni Cymru

Rydym yn parhau i weithio gyda Phlaid Cymru ar yr ymrwymiad pwysig hwn yn y Cytundeb Cydweithredu fel y gallwn weithio tuag at sefydlu Ynni Cymru ac ehangu ynni adnewyddadwy sy'n eiddo i'r gymuned yng Nghymru. Yn y tymor byr, bydd y gwaith yn canolbwyntio ar gwmpas Ynni Cymru, gan weithio gyda phartneriaid allweddol yn cynnwys Ynni Cymunedol Cymru a Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Hefyd, byddwn yn canolbwyntio ar y modd y byddwn yn sefydlu'r endid newydd i gefnogi ei weithrediad, ynghyd â'r modd y gall Ynni Cymru weithio ochr yn ochr â'r datblygwr mawr newydd yn y sector cyhoeddus.

Yr Amgylchedd

Cyflawni'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur, yn cynnwys rheoli a monitro'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol.

Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i gyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni blaenoriaethau a chamau gweithredu allweddol a nodir yn ein Cynllun Gweithredu

Adfer Natur (<https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-adfer-natur>) – sef rhai'n ymwneud â diogelu cynefinoedd a rhywogaethau pwysig iawn a chreu rhwydweithiau ecolegol cadarn. Y bwriad yw diweddarau'r cynllun yn 23/24 er mwyn adlewyrchu'r Fframwaith Bioamrywiaeth Byd-eang ar ôl COP15.

Bydd y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol yn elwa ar gyllid trwy barhau i gyflawni ein Rhaglen Rhwydweithiau Natur yn 23/24, gan helpu i gyflawni ein targed '30 erbyn 30'. Mae hyn yn allweddol o ran gwella cyflwr a chysylltiad ein safleoedd ar y tir ac ar y môr, gan greu rhwydweithiau ecolegol cadarn a fydd yn galluogi'r cynefinoedd a'r rhywogaethau sydd yn y perygl mwyaf i ffynnu. Hefyd, bydd yn helpu i gyflwyno natur i ble bynnag y mae pobl yn byw trwy ymgysylltu â chymunedau lleol – bydd hyn o fudd i'n hamgylchedd, ond hefyd bydd o fudd i'n hiechyd a'n llesiant ni fel pobl. Bydd gwaith monitro a gwerthuso cadarn yn rhan hollbwysig o'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

Y Rhaglen Rhwydweithiau Natur, Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd a Natur am Byth.

Y Rhaglen Rhwydweithiau Natur

Y Rhaglen Rhwydweithiau Natur – Bydd y dyraniad hwn yn ei gwneud hi'n bosibl i barhau i gyflawni'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur, gan adeiladu ar y gwaith a wnaed gan CNC i gyflawni Cytundebau Rheoli Tir a hefyd Cronfa Rhwydweithiau Natur y Loteri Genedlaethol, gan ymgorffori argymhellion yr archwiliad dwfn bioamrywiaeth.

Lleoedd Lleol ar gyfer Natur

Mae'r Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn ei thrydedd flwyddyn ar hyn o bryd. Mae isafswm cyllid dangosol wedi'i ddyrannu ar gyfer dwy flynedd arall – sef £23.4m o gyllid cyfalaf a £7.1m o gyllid refeniw.

Mae'r rhaglen wedi bod yn hynod lwyddiannus yn ystod ei dwy flynedd gyntaf. Gellir crynhoi'r hyn a gyflawnwyd gan y rhaglen fel a ganlyn:

Tabl 1 – Prif Allbynnau'r Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, 2020-2022.

Prif Allbynnau	Cyfansymiau 2020/21 a 2021/22
Creu mannau gwyrdd neu wella mannau gwyrdd yn sylweddol	1460
Dolydd blodau gwyllt ac ymylon ffyrdd; arferion lladd gwair newydd	455
Creu perllannau cymunedol	290
Prosiectau tyfu cymunedol	345
Cynnwys gwirfoddolwyr	7000
Plannu coed (mewn trefi, coetir dwys bach, ymylon ffyrdd, parcdir)	150 hectar (amcangyfrif)

O ran holl fesurau penodol y Rhaglen Lywodraethu ar gyfer 'creu Mannau Gwyrdd', mae modd i'r rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur eu cyflawni; yn wir, aethpwyd y tu hwnt i'r gofynion mewn sawl achos. O ran pwysigrwydd arbennig i Fioamrywiaeth,

mae'r rhaglen wedi ariannu newidiadau Cymru gyfan mewn arferion lladd gwair ar ymylon ffyrdd a mannau gwyrdd cyhoeddus. Mae'r newid ymddygiad hwn bellach wedi ennill momentwm – elfen bwysig er mwyn gallu parhau â'r arfer.

Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn rhoi proses gystadleuol ar waith i ddod o hyd i reolwyr ar gyfer y cynllun, fel y gellir cyflawni gwaith yn ystod y ddwy flynedd nesaf.

Mae angen amlen ariannu o £7m (refeniw) a £23m (cyfalaf) fan leiaf dros y ddwy flynedd nesaf er mwyn sicrhau parhad y rhaglen yn unol â'r dulliau cyflawni presennol. Fodd bynnag, cynlluniwyd y rhaglen mewn modd a fydd yn ei galluogi i fod yn hyblyg, er mwyn iddi allu ymateb i gyfleoedd neu fanteisio ar gyllid ychwanegol.

Mae natur hyblyg y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn ein galluogi i addasu'n gyflym i amgylchiadau newidiol. Gwelir hyn yn y modd cyflym y cafodd fy nghyhoeddiad ynghylch cyllid ychwanegol o £3.3m ar gyfer camau gweithredu Bioamrywiaeth ei gyfuno â Chynllun Partneriaeth Natur Leol y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur.

Mae modd i'r rhaglen hon addasu'n rhwydd i waith trawsadrannol, fel y gwelir yn y cynllun peilot cyfredol ar gyfer cynyddu Capasiti'r Môr a'r Arfordir, *Cynllun Partneriaeth Morol ac Arfordirol*, a roddir ar waith trwy gyfrwng y Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur.

Y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd

Dadansoddi tystiolaeth yn ymwneud â thargedau sero net yw sail y cynnydd yn y Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd, sy'n hollbwysig o ran diwallu anghenion poblogaeth Cymru. Mae hyn wedi llywio'r cynigion gwariant yma.

Natur am Byth

Natur am Byth – Bydd y dyraniad yma'n darparu arian cyfatebol sy'n angenrheidiol i gyflawni'r prosiect pedair blynedd hwn a roddir ar waith o dan arweiniad CNC. Nod y prosiect yw mynd i'r afael â dirywiad y rhywogaethau sy'n wynebu'r bygythiad mwyaf yng Nghymru trwy weithio gydag amrywiaeth o bartneriaid a helpu i ymdrin â'r argyfwng natur.

Canlyniadau archwiliad dwfn Llywodraeth Cymru i fioamrywiaeth a'r ymrwymadau disgwylidig a wneir yn COP15.

Bydd y Gweinidog Newid Hinsawdd yn mynychu COP15 eleni. Rydym wedi ymrwymo i ddatblygu targedau natur yng Nghymru, ynghyd â'u pennu mewn cyfraith, er mwyn ysgogi gweithredu yn y dyfodol – bydd angen cyllid i ategu datblygiad technegol y targedau hyn (fel y nodir uchod). Hefyd, bydd angen diweddarau ein strategaethau allweddol, megis y Polisi Adnoddau Naturiol a'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur, er mwyn adlewyrchu'r camau brys mae angen eu cymryd i gyflawni ein hymrwymadau yn erbyn y targedau byd-eang, fel y gellir gwrthdroi'r dirywiad mewn natur.

Esgorodd yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth ar amryw o argymhellion sy'n anelu at ysgogi camau y gallwn eu cymryd ar y cyd yn syth er mwyn helpu i gyflawni un o nodau'r Confensiwn ar Amrywiaeth Fiolegol, sef '30 erbyn 30', yn ogystal â mynd i'r

afael â'r argyfwng natur. Bydd cyllid yn cael ei ddyrannu i gynorthwyo i gyflawni'r argymhellion a'r camau gweithredu. Er mwyn inni allu cymryd camau effeithiol i fynd i'r afael â'r argyfwng natur erbyn 2030, bydd angen darparu cyllid digonol – mae cyllideb wedi cael ei dyrannu i gynorthwyo i ddatblygu model cyllid arloesol ar gyfer y dyfodol. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu ar gyfer rhoi hwb i'r Rhaglen Fawndiroedd a hefyd ar gyfer gwaith pellach y Partneriaethau Natur Lleol.

Datblygu'r Parc Cenedlaethol newydd yn ardal Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Cyfrifoldeb y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd yw dynodi Parc Cenedlaethol newydd yn ardal Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Bydd dyraniad cyllideb penodol yn 2023-24 yn parhau i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddynodi Parc Cenedlaethol newydd yn ardal Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae dynodi Parc Cenedlaethol yn ymrwymiad sylweddol, ac mae'r mwyafrif o'r cyllid hwn yn galluogi Cyfoeth Naturiol Cymru, sef ein cynghorwr statudol yn y maes yma, i ymgymryd â'r rhaglen ffurfiol baratoadol angenrheidiol. Mae CNC wedi cwblhau ei waith ar baratoi proses newydd a symlach ar gyfer asesu'r achos dros ddynodi tirweddau newydd yng Nghymru yng nghyd-destun deddfwriaeth Cymru. Ochr yn ochr â hyn, mae CNC yn datblygu'r sylfaen dystiolaeth angenrheidiol a gaiff ei defnyddio i asesu'r achos dros y Parc Cenedlaethol newydd. Hefyd, bydd CNC yn llunio proses ymgysylltu ac ymgynghori er mwyn sicrhau y bydd gan yr holl randdeiliaid lais. Mae'r cyllid hwn yn sicrhau bod CNC yn ymgymryd â'r gwaith Dynodi mor effeithiol a thrylwyr â phosibl, gyda'r arbenigedd a'r capasiti angenrheidiol. Llwyddwyd i recriwtio 6 o bobl i swyddi newydd yn nhîm y Rhaglen.

Hefyd, mae'r cyllid yn cynnig refeniw ychwanegol i Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy fel y bydd modd meithrin capasiti a chydnerthedd tra bwrir ymlaen â'r gwaith dynodi a chyn creu Parc Cenedlaethol newydd yn yr ardal.

Cyflawni'r Cynllun Aer Glân.

Nod Cynllun Aer Glân i Gymru: Awyr Iach, Cymru Iach, yw gwella ansawdd yr aer a lleihau effeithiau llygredd aer ar iechyd pobl, ar fioamrywiaeth ac ar yr economi. Mae'r Cynllun yn pennu llwybr ar gyfer sicrhau aer glanach, ar sail pedair thema graidd:

- Pobl – Diogelu iechyd a llesiant cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol
- Yr Amgylchedd – Cymryd camau i gefnogi ein hamgylchedd naturiol, ein hecosystemau a'n bioamrywiaeth
- Llewyrch – Gweithio gyda diwydiant i leihau allyriadau, gan helpu i greu Cymru lanach a mwy llewyrchus
- Lle – Creu lleoedd cynaliadwy drwy wella prosesau cynllunio, seilwaith a thrafnidiaeth

Rydym yn ymgymryd ag amrywiaeth eang o waith gydag adrannau'r Llywodraeth, gwahanol sectorau yn yr economi a'r cyhoedd er mwyn bwrw ymlaen â'r camau uchelgeisiol a nodir yn y Cynllun. Bydd y cyllid yn helpu i gyflawni ymrwymadau'r

Cynllun, yn cynnwys camau i gydymffurfio ar frys â therfynau NO₂ statudol, ymestyn ein gallu i ymateb i ddigwyddiadau, a gwaith ar Reoli Ansawdd Aer yn Lleol (gan sicrhau bod y gyfundrefn yn canolbwyntio ar iechyd a'i bod yn rhoi dull ataliol ar waith). Hefyd, bydd mesurau yn y Cynllun yn helpu i gyflawni ymrwymadau'r DU i leihau allyriadau llygryddion erbyn 2030, a bydd yn ategu ein nodau datgarboneiddio.

Gweithredu'r strategaeth Coetiroedd i Gymru, yn cynnwys y strategaeth Coedwig Genedlaethol.

Mae'r gyllideb ddrafft yn dyrannu [£8.1m] o gyllid refeniw a [£23m] o gyllid cyfalaf ar gyfer coedwigaeth. Er y gwelir lleihad o £1.1m (refeniw) o gymharu â chynlluniau blaenorol, bydd y gyllideb refeniw ar gyfer coedwigaeth yn dal i fod ymron £3m yn fwy yn 23/24 o gymharu â 22/23.

Bydd yr arian hwn yn cynorthwyo i ddatblygu'r Goedwig Genedlaethol, yn cynnwys creu coetiroedd newydd a chyfoethogi coetiroedd sy'n bodoli eisoes trwy gyfrwng rowndiau pellach y Grant Buddsoddi mewn Coetir; bydd yn darparu cyllid ar gyfer saith o swyddogion cyswllt ar gyfer y Goedwig Genedlaethol, a fydd yn gweithio gyda thirfeddianwyr ledled Cymru; a bydd hefyd yn ariannu'r gwaith o greu Coedwigoedd Bychain.

Ymhellach, bydd cyllid coedwigaeth yn ategu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i greu Strategaeth Ddiwydiannol ar gyfer Pren a swyddogaethau coedwigaeth trawsffiniol megis iechyd coed a'r Cod Carbon Coetiroedd.

Ymrwymwyd £32m dros gyfnod o dair blynedd i'r cynlluniau newydd ar gyfer creu coetiroedd, a lansiwyd ym mis Awst 2022.

Gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, yn cynnwys y defnydd a wneir o'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol.

Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn pennu sut byddwn yn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol dros y degawd nesaf gyda'r amcan o flaenoriaethu buddsoddiadau, gwella ein dealltwriaeth o'r risg, meithrin cydnherthedd, atal rhagor o bobl rhag dod i gysylltiad â'r risg, ac ymateb i ddigwyddiadau.

Bydd y cyllid ychwanegol yn helpu i gyflawni amcanion y Strategaeth hon, yn ogystal â chyfrannu at ymrwymadau ein Rhaglen Lywodraethu a'r Cytundeb Cydweithredu i gynyddu'r cyllid cyfalaf a fuddsoddwn mewn llifogydd a gwella cydnherthedd cenedlaethol. Gwelir hyn yn ein buddsoddiad mwyaf erioed o ran amddiffyn rhag llifogydd, lle aethom ati yng nghyllideb 2022-23 i ymrwymo mwy na £214m dros gyfnod o dair blynedd (Cyfalaf a Refeniw). Bydd y buddsoddiad hwn yn galluogi ein Hawdurdodau Rheoli Risgiau i gyflwyno amddiffynfeydd newydd a gwell, ynghyd â mynd i'r afael â gwaith cynnal a chadw a mân waith ar asedau presennol, ymchwilio i ddigwyddiadau llifogydd, cynnal gweithgareddau codi ymwybyddiaeth a llunio rhagolygon, yn ogystal â rhybuddio, mapio a modelu perygl llifogydd. Hefyd, bydd y cyllid yn helpu i wella gwaith blaengynllunio.

Ymhellach, bydd y cynnydd yn y gyllideb Llifogydd yn helpu i gyflawni cynlluniau yn y Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol a fydd, ar ôl iddynt gael eu cwblhau, yn lleihau perygl llifogydd a/neu erydu arfordirol i fwy na 15,200 o gartrefi a busnesau. Bydd hyn yn helpu i gyflawni bron i 35% o ymrwymiad ein Rhaglen Lywodraethu, sef ariannu ffyrdd ychwanegol o amddiffyn rhag llifogydd ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi.

Yn sgil y refereniw ychwanegol, bydd modd darparu ffyrdd ychwanegol o amddiffyn rhag llifogydd ar gyfer mwy na 45,000 o gartrefi, ynghyd â chyflwyno atebion seiliedig ar natur yn holl brif ddalgylchoedd Cymru a sefydlu cynllun penodol i gynorthwyo i adfer cynefinoedd morwellt a morfeydd heli ar hyd ein harfordir.

Datblygu trefniadau llywodraethu amgylcheddol parhaol, a gwaith yr Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i weithio tuag at sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol i Gymru yn ystod tymor y Senedd bresennol. Mae cyllideb o £480,000 ar gael ar gyfer y gwaith hwn.

Daw'r costau a ysgwyddir mewn perthynas â'r Asesydd Diogelu'r Amgylchedd o gyllideb £45,000 a neilltuir ar gyfer swyddogaethau Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd Cymru. Arferai'r gyllideb hon eistedd o fewn y BEL Ymadael â'r UE, ond bydd yn cael ei throsglwyddo i'r MEG Newid Hinsawdd o ail gyllideb atodol 2022-23 ymlaen ac fel rhan o broses y Gyllideb ar gyfer y dyfodol. Mae'r mesurau interim hyn yn cynnig llwybr i bobl ar gyfer crybwyll pryderon ynglŷn â gweithredu cyfraith amgylcheddol hyd nes y caiff y mesurau parhaol eu rhoi ar waith.

Cyflawni Cynllun Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig. Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) Manylion am ddyraniadau cyllideb ar gyfer CNC, yn cynnwys:

Bydd cyllideb yn cael ei dyrannu ar gyfer ariannu prosiectau llwyddiannus a ddyfarnwyd yn ystod 'galwad i weithredu' 2023-24, gan gyflawni'r blaenoriaethau a'r amcanion a bennwyd yn fframwaith cynllun rheoli rhwydweithiau Ardaloedd Morol Gwarchoddedig Cymru. Disgwylir i'r dyraniadau gyfateb i ddyfarniadau a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol a deillio o'r cyllidebau Bioamrywiaeth ac Ecosystemau'r Môr.

Sut mae unrhyw ganfyddiadau datblygol mewn perthynas â'r adolygiad llinell sylfaen wedi llywio a dylanwadu ar ddatblygu'r gyllideb ddrafft, a chyllid ar gyfer y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr

Yn fy llythyr i'r pwyllgor ym mis Mai 2022, fe wneuthum gadarnhau bod fy swyddogion yn gweithio gyda CNC i archwilio'r modd y dyrennir ei adnoddau ar sail ei swyddogaethau statudol ac ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu yn yr hyn a elwir yn 'adolygiad llinell sylfaen'. Gan weithio ochr yn ochr â'm swyddogion, gofynnais i CNC gyflwyno rhagor o wybodaeth y gellid ei hystyried cyn diwedd Gorffennaf 2022. Cyflwynwyd yr wybodaeth honno yn ôl y gofyn ac rydym yn parhau i weithio gyda CNC i ddarparu rhagor o gyllid Cymorth Grant i roi sicrwydd i'w gyllidebau o flwyddyn ariannol 2023/24 ymlaen. Mae hyn yn cynnwys £800k i sicrhau y caiff y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr ei hariannu. Ymhellach, byddwn yn gweithio gyda CNC i ystyried Cytundeb Lefel Gwasanaeth Ynni Adnewyddadwy a fydd yn ystyried cyllid ar

gyfer y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr ochr yn ochr â threfniadau ar gyfer cyflawni argymhellion sy'n deillio o'r adolygiad o Drwyddedu Morol.

Byddwn yn parhau i weithio'n agos gyda CNC i sicrhau bod yr adnoddau sydd ganddo wrth law yn gymesur â'r angen a'u bod yn cydweddu â'i gyfrifoldebau statudol ac ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Dros y blynyddoedd nesaf, byddwn yn canolbwyntio ar sicrhau bod gan CNC yr hyblygrwydd mwyaf posibl wrth ddyrannu ei adnoddau, a phan fo'n bosibl ac yn briodol byddwn yn cael gwared â rhwystrau sy'n ei atal rhag gwneud hynny.

Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru. Manylion am ddyraniadau cyllideb ar gyfer y Comisiwn.

Yn ystod haf 2022, aeth y Dirprwy Weinidog ati i benodi Dirprwy Gadeirydd, sef Dr Jennifer Baxter, ynghyd â chwech o Gomisiynwyr newydd i weithio ochr yn ochr â'r Cadeirydd, Dr David Clubb.

Ym mis Tachwedd, cyhoeddodd Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru ei adroddiad blynyddol, lle pennir ei raglen waith ar gyfer y tair blynedd nesaf.

Mae gwaith ymchwil yn ymwneud ag ynni adnewyddadwy ar y gweill. Mae'r gwaith ymchwil hwn yn cynnwys tri darn o waith sy'n ystyried y tensiwn a gyfyd o ddatblygiadau ynni adnewyddadwy; y ffyrdd gorau o gyfleu gwerth ynni adnewyddadwy i Gymru; a sut gallwn ymgysylltu â chymunedau ynglŷn â datblygiadau ynni adnewyddadwy yn y dyfodol. Y Comisiynwyr Aleen Khan a Nick Tune sy'n arwain y gwaith hwn.

Mae'r Cytundeb Cydweithredu rhwng y Blaid Lafur a Phlaid Cymru yn ymrwymo y bydd Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru yn asesu sut gellir lleihau'r tebygolrwydd y bydd cartrefi, busnesau a seilwaith ledled y wlad yn dioddef llifogydd erbyn 2050.

Mae gwaith ar y gweill ar hyn o bryd i gwmpasu prosiectau a fydd yn cynorthwyo Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru i fynd i'r afael â'r asesiad hwn. Hefyd, mae Grŵp Cynghori sy'n cynnwys arbenigwyr technegol wrthi'n cael ei ffurfio er mwyn helpu i arwain y gwaith hwn. Y Comisiynwyr Eurgain Powell ac Eluned Parrott sy'n arwain y gwaith hwn.

CLIMATE CHANGE																	
RESOURCE BUDGET			£'000													COMMENTS	
Action	BEL No.	BEL Description	2022-23 Final Budget March 2022	2023-24 Indicative Final Budget March 2022	2023-24 Budget Reprioritisation	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2023-24 Draft Budget December 2022	2024-25 Indicative Final Budget March 2022	2024-25 Budget Reprioritisation	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Draft Budget December 2022		
Develop and deliver overarching policy and programmes on sustainable development and natural resource management	2812	Environment Legislation, Governance and Communications	181	181					181	181					181		
Total Develop and deliver overarching policy and programmes on sustainable development and natural resource management			181	181	0	0	0	0	181	181	0	0	0	0	181		
Fuel Poverty Programme	1270	Fuel Poverty Programme	4,370	4,370					4,370	4,370					4,370		
Total Fuel Poverty Programme			4,370	4,370	0	0	0	0	4,370	4,370	0	0	0	0	4,370		
Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection	2809	Welsh Government Energy Service	3,970	3,970					3,970	3,970					3,970		
2817	Environment Protection	5,450	6,200					6,200	6,650						6,650		
3770	Clean Energy	8,457	10,457					9,836	11,457						10,836		
3771	Climate Change Action	3,486	4,486					4,486	5,486						5,486		
Total Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection			21,363	25,113	-621	0	0	0	24,492	27,563	-621	0	0	0	26,942		
Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation	2230	Flood Risk Management & Water Policy Delivery	38,130	46,880					43,840	55,430					52,390		
2232	Coal Tip Safety Delivery	3,000	4,000					4,000	4,500					4,500			
Total Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation			41,130	50,880	0	-3,040	0	0	47,840	59,930	0	-3,040	0	0	56,890	Schemes commenced within the Coastal Risk Management Programme (MA-JJ-3193-22)	
Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement	2195	Landfill Disposals Tax Communities Scheme	1,500	1,500					1,500	1,500					1,500		
2832	Enabling Natural Resources	4,388	4,388					3,008	4,388					3,008			
2825	Biodiversity, Evidence and Plant Health	11,125	11,225					11,225	10,925					10,925			
2827	Forestry	5,221	9,221					8,121	13,221					12,121			
2827	New entry Forestry - Non cash	83	83					83	83					83			
2820	Local Places for Nature	2,500	3,400					3,400	3,700					3,700			
2837	Environment Act Implementation	791	791					791	791					791			
Total Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement			25,608	30,608	-2,480	0	0	0	28,128	34,608	-2,480	0	0	0	32,128		
Sponsor and manage delivery bodies	2451	Natural Resources Wales	60,164	60,164					60,164	60,164				2,000	62,164		
2451	New entry Natural Resources Wales - Non cash	10,000	10,000					10,000	10,000					10,000			
Total Sponsor and manage delivery bodies			70,164	70,164	0	0	0	0	70,164	70,164	0	0	0	2,000	72,164		
Developing an appropriate evidence base to support the work of the Department	2814	Environment Management (Pwllperian) - Non cash	38	38					38	38					38		

	Total Developing an appropriate evidence base to support the work of the Department		38	38	0	0	0	0	38	38	0	0	0	0	38
Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy	2190	Resource Efficiency and Circular Economy	36,816	36,816	-1,575				35,241	36,816	-1,575				35,241
	Total Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy		36,816	36,816	-1,575	0	0	0	35,241	36,816	-1,575	0	0	0	35,241
Promote and support protected landscapes, wider access to green space	2490	Landscape & Outdoor Recreation	12,416	12,416	-300				12,116	12,416	-300			500	12,616
	Total Promote and support protected landscapes, wider access to green space		12,416	12,416	-300	0	0	0	12,116	12,416	-300	0	0	500	12,616
Restore, Maintain and Improve Marine Environment	2875	Marine Policy, Evidence and Funding	1,911	1,911					1,911	1,911					1,911
	Total Restore, Maintain and Improve Marine Environment		1,911	1,911	0	0	0	0	1,911	1,911	0	0	0	0	1,911
Homelessness Prevention	1120	Homelessness	31,147	36,147			10,000		46,147	41,147			10,000		51,147
	Total Homelessness Prevention		31,147	36,147	0	0	0	10,000	46,147	41,147	0	0	0	10,000	51,147
Independent Living	1100	Housing Policy	6,471	6,471					6,471	6,471					6,471
	1083	Housing Support Grant	166,763	166,763					166,763	166,763					166,763
Total Independent Living		173,234	173,234	0	0	0	0	173,234	173,234	0	0	0	0	173,234	
Achieve Quality Housing	1065	Residential Decarbonisation & Quality	773	2,173					2,173	2,673					2,673
	Total Achieve Quality Housing		773	2,173	0	0	0	0	2,173	2,673	0	0	0	0	2,673
Building Safety	2255	Building Safety	8,545	9,545	-3,545				6,000	10,045	-3,545				6,500
	Total Building Safety		8,545	9,545	-3,545	0	0	0	6,000	10,045	-3,545	0	0	0	6,500
Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	0984	Housing Finance Grant	13,100	13,100					13,100	13,100					13,100
	Total Increase the Supply and Choice of Affordable Housing		13,100	13,100	0	0	0	0	13,100	13,100	0	0	0	0	13,100
Housing Revenue Funding	1181	Housing Programme Revenue Funding	1,073	1,073	-900				173	1,073	-900				173
	Total Housing Revenue Funding		1,073	1,073	-900	0	0	0	173	1,073	-900	0	0	0	173
Land Division	6410	Land Release Fund	2,120	2,150					2,150	2,250					2,250
	Total Land Division		2,120	2,150	0	0	0	0	2,150	2,250	0	0	0	0	2,250
Regeneration	4151	Regeneration	2,116	2,186	-915				1,271	2,586	-915				1,671
	4162	Cardiff Harbour Authority	5,400	5,400					5,400	5,400					5,400
Total Regeneration		7,516	7,586	-915	0	0	0	6,671	7,986	-915	0	0	0	7,071	
Planning and Regulation	2256	Planning and Environment Decisions Wales	2,997	2,997					2,997	2,997					2,997
	2250	Planning & Regulation Expenditure	2,099	2,099					2,099	2,099					2,099
Total Planning and Regulation		5,096	5,096	0	0	0	0	5,096	5,096	0	0	0	0	5,096	
Delivering the Digital Strategy	3759	Centre for Digital Public Services	4,900	4,900	-106				4,794	4,900	-106				4,794
	Total Delivering the Digital Strategy		4,900	4,900	-106	0	0	0	4,794	4,900	-106	0	0	0	4,794
Strategic Infrastructure	3822	Public Sector Broadband Aggregation	11,500	11,500					11,500	11,500					11,500
	3830	Strategic Infrastructure Development	950	950					950	950					950

	3860	ICT Infrastructure Operations	1,527	1,527					1,527	1,527					1,527	
	3860	ICT Infrastructure Operations - Non Cash	2,309	2,309					2,309	2,309					2,309	
Total Strategic Infrastructure			16,286	16,286	0	0	0	0	16,286	16,286	0	0	0	0	16,286	
Motorway & Trunk Road Operations	1884	Network Asset Management	4,481	4,481					4,481	4,481					4,481	
	1885	Network Operations	66,023	66,023					66,023	66,023					66,023	
Total Motorway & Trunk Road Operations			70,504	70,504	0	0	0	0	70,504	70,504	0	0	0	0	70,504	
Improve and Maintain Trunk Road Network (Domestic Routes) - Non Cash	1886	Network Operations Non Cash	188,691	188,691					188,691	188,691					188,691	
Total Improve and Maintain Trunk Road Network (Domestic Routes) - Non Cash			188,691	188,691	0	0	0	0	188,691	188,691	0	0	0	0	188,691	
Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	1883	Aviation	5,732	4,402					4,402	2,422					2,422	
	1890	Rail Ancillary	850	850					850	850					850	
	1895	Transport for Wales	254,531	218,861	-9,603			25,000	254,258	220,841	-9,603			25,000	253,738	Net position of a £10m reduction from Public Transport then offset by a £42.5m additional allocation from reserves. Original reduction was set against BEL 1880 which has been re-instated for draft budget.
	1895	Transport for Wales - Non cash	38,000	38,000				5,000	38,000	38,000				2,500	38,000	
Total Road, Rail, Air and Sea Services and Investment			299,113	262,113	-9,603	0	0	45,000	297,510	262,113	-9,603	0	0	42,500	295,010	
Sustainable Travel	1880	Bus Support	61,005	61,005					61,005	61,005					61,005	
	2000	Concessionary Fares	60,482	60,482					60,482	60,482					60,482	
	2001	Youth Discounted Travel Scheme	2,000	2,000					2,000	2,000					2,000	
	2030	Sustainable and Active Travel	1,930	1,930					1,930	1,930					1,930	
Total Sustainable Travel			125,417	125,417	0	0	0	0	125,417	125,417	0	0	0	0	125,417	
Improve Road Safety	1892	Road Safety	5,000	5,000					5,000	5,000					5,000	
Total Improve Road Safety			5,000	5,000	0	0	0	0	5,000	5,000	0	0	0	0	5,000	
CLIMATE CHANGE - TOTAL RESOURCE BUDGET			1,166,512	1,155,512	-20,045	-3,040	0	55,000	1,187,427	1,177,512	-20,045	-3,040	0	55,000	1,209,427	

CAPITAL BUDGET			£'000													COMMENTS	INVESTMENT AREA(S)
Action	BEL No.	BEL Description	2022-23 Final Budget March 2022	2023-24 Indicative Final Budget March 2022	2023-24 Budget Reprioritisation	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2023-24 Draft Budget December 2022	2024-25 Indicative Final Budget March 2022	2024-25 Budget Reprioritisation	MEG to MEG Transfers	Transfers Within MEG	Allocations to / from Reserves	2024-25 Indicative Draft Budget December 2022		
Fuel Poverty Programme	1270	Fuel Poverty Programme	30,000	35,000					35,000	35,000					35,000	Fuel Poverty Warm Homes	
Total Fuel Poverty Programme			30,000	35,000	0	0	0	0	35,000	35,000	0	0	0	0	35,000		
Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection	2809	Welsh Government Energy Service	14,553	25,000					25,000	25,000					25,000	Invest to save Welsh Government Energy Service and Smart Living	
	2817	Environment Protection	5,000	2,150					2,150	300					300	Air quality 2022-23 allocation £5m, 2023-24 allocation 2.1m and 2024-25 allocation £0.3m	

	Total Develop and implement climate change policy, energy efficiency, Green Growth and environmental protection		19,553	27,150	0	0	0	0	27,150	25,300	0	0	0	0	25,300	
Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation	2230	Flood Risk Management & Water Policy Delivery	44,000	49,000					49,000	49,000					49,000	Coal tip response - 2022-23 allocation 23.1m, 2023-24 allocation 11m, 2024-2025 allocation 10.3m
																Flood and coastal risk management allocation 34m across all years
	2232	Coal Tip Safety Delivery	23,100	11,000					11,000	10,300					10,300	Water quality 2022-23 allocation 10m, 2023-24 allocation 15m and 2024-25 allocation 15m
Total Develop and implement flood and coastal risk, water and sewage policy and legislation			67,100	60,000	0	0	0	0	60,000	59,300	0	0	0	0	59,300	
Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement	2832	Enabling Natural Resources	2,000	2,000					2,000	500					500	Environmental Grants
	2825	Biodiversity, Evidence and Plant Health	10,800	13,400					13,400	13,200					13,200	Biodiversity 2022-23 allocation 20m, 2023-24 allocation 25m and 2024-25 allocation 25m
	2827	Forestry	9,000	23,000					23,000	25,000					25,000	National Forest 2022-23 allocation 9m, 2023-24 allocation 23m and 2024-25 allocation 25m
	2820	Local Places for Nature	9,200	11,600					11,600	11,800					11,800	
Total Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement			31,000	50,000	0	0	0	0	50,000	50,500	0	0	0	0	50,500	
Sponsor and manage delivery bodies	2451	Natural Resources Wales	2,358	2,358					2,358	2,356					2,356	NRW GIA - 2022-23 allocation 2.4m 2023-24 allocation 2.4m and 2024-25 allocation 2.4m
Total Sponsor and manage delivery bodies			2,358	2,358	0	0	0	0	2,358	2,356	0	0	0	0	2,356	
Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy	2190	Resource Efficiency and Circular Economy	40,000	60,000					60,000	60,000					60,000	Circular Economy
Total Increase Resource Efficiency and Support Transition to a Circular Economy			40,000	60,000	0	0	0	0	60,000	60,000	0	0	0	0	60,000	
Promote and support protected landscapes, wider access to green space	2490	Landscape & Outdoor Recreation	5,000	5,000					5,000	5,000					5,000	Landscape & Outdoor Recreation
Total Promote and support protected landscapes, wider access to green space			5,000	5,000	0	0	0	0	5,000	5,000	0	0	0	0	5,000	
Independent Living	1285	Rapid Response Adaption Programme	19,500	19,500					19,500	19,500					19,500	Integrated Care Fund & Adaptations
	1182	Private Rented Sector	500	1,500					1,500	1,500					1,500	Private Rented Sector Supply
Total Independent Living			20,000	21,000	0	0	0	0	21,000	21,000	0	0	0	0	21,000	
Homelessness Prevention	1120	Homelessness Prevention	10,000	0					0	0					0	
Total Homelessness Prevention			10,000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Integrated Care Fund	0986	Integrated Care Fund	60,500	60,500					60,500	60,500					60,500	Integrated Care Fund & Adaptations
Total Integrated Care Fund			60,500	60,500	0	0	0	0	60,500	60,500	0	0	0	0	60,500	
Achieve Quality Housing	1061	Major Repairs Allowance and Dowry Gap Funding	108,000	108,000					108,000	108,000					108,000	Decarbonisation of Welsh Homes
	1065	Residential Decarbonisation & Quality	107,000	92,000					92,000	92,000					92,000	Decarbonisation of Welsh Homes
Total Achieve Quality Housing			215,000	200,000	0	0	0	0	200,000	200,000	0	0	0	0	200,000	
Increase the Supply and Choice of Affordable Housing	0982	Social Housing Grants (SHG)	310,000	330,000					330,000	325,000					325,000	Social Housing
	0989	Land for Housing	8,000	0					0	0					0	Social Housing
	0989	Land for Housing - Repayment	0	-1,930					-1,930	-3,000					-3,000	Social Housing
Total Increase the Supply and Choice of Affordable Housing			318,000	328,070	0	0	0	0	328,070	322,000	0	0	0	0	322,000	
Building Safety	2255	Building Safety	75,000	135,000					135,000	165,000					165,000	Building Safety

		Total Building Safety	75,000	135,000	0	0	0	0	135,000	165,000	0	0	0	0	165,000	
Increase the Supply and Choice of Market Housing	0987	Market Housing and Other Schemes	10,000	25,000					25,000	25,000					25,000	Market Housing
	0987	Market Housing and Other Schemes - Repayment	-2,090	-2,440					-2,440	-2,830					-2,830	
	0980	Homebuy	2,000	2,500					2,500	4,000					4,000	Homebuy
		Total Increase the Supply and Choice of Market Housing	9,910	25,060	0	0	0	0	25,060	26,170	0	0	0	0	26,170	
Land Division	6410	Land Release Fund	20,000	20,000					20,000	25,000					25,000	Social Housing
	6410	Land Release Fund - Repayment	0	0					0	-9,361					-9,361	Social Housing
		Total Land Division	20,000	20,000	0	0	0	0	20,000	15,639	0	0	0	0	15,639	
Regeneration	4151	Regeneration	25,000	50,000					50,000	50,000					50,000	Building Safety
		Total Regeneration	25,000	50,000	0	0	0	0	50,000	50,000	0	0	0	0	50,000	
Strategic Infrastructure	3830	Strategic Infrastructure Development	7,500	14,500					14,500	5,000					5,000	Strategic Infrastructure A
	3860	ICT Infrastructure Operations	15,000	-26,500					-26,500	20,000					20,000	Digital Infrastructure
		Total Strategic Infrastructure	22,500	-12,000	0	0	0	0	-12,000	25,000	0	0	0	0	25,000	
Motorway & Trunk Road Operations	1885	Network Operations	125,000	190,000			-5,000		185,000	185,000					185,000	Reduction for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Roads & Road Safety Grants - Roads
		Total Motorway & Trunk Road Operations	125,000	190,000	0	0	-5,000	0	185,000	185,000	0	0	0	0	185,000	
Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	1883	Aviation	7,212	13,328					13,328	1,783					1,783	Aviation
	1895	Transport for Wales	400,000	150,000			46,672		196,672	35,000			40,217		75,217	Increase for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Rail
	1893	Marine Energy	4,000	10,000			-3,000		7,000	10,000					10,000	Reduction for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Strategic Infrastructure B (Marine Energy)
		Total Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	411,212	173,328	0	0	43,672	0	217,000	46,783	0	0	40,217	0	87,000	
Sustainable Travel	1880	Bus Support	25,000	80,000			-22,000		58,000	80,000			-12,000		68,000	Reduction for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Bus
	1882	Local Transport Priorities	17,500	40,000			-6,672		33,328	50,000			-10,000		40,000	Reduction for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Local Transport Fund
	2030	Sustainable and Active Travel	78,788	103,672			-10,000		93,672	117,217			-18,217		99,000	Reduction for CVL Mitigation as per MA JJ XXXXXX Active Travel
	2030	Sustainable and Active Travel - Repayment	-348	-360					-360	-372					-372	Active Travel
		Total Sustainable Travel	120,940	223,312	0	0	-38,672	0	184,640	246,845	0	0	-40,217	0	206,628	
Improve Road Safety	1892	Road Safety	16,500	4,000					4,000	4,000					4,000	Roads & Road Safety Grants - Road Safety Grants
		Total Improve Road Safety	16,500	4,000	0	0	0	0	4,000	4,000	0	0	0	0	4,000	
CLIMATE CHANGE - TOTAL CAPITAL BUDGET			1,644,573	1,657,778	0	0	0	0	1,657,778	1,605,393	0	0	0	0	1,605,393	

RESOURCE BUDGET - Annually Managed Expenditure			£'000								COMMENTS
#REF!	#REF!	#REF!	2022-23 Final Budget March 2022	2023-24 Indicative Final Budget March 2022	2023-24 Changes	2023-24 Draft Budget December 2022	2024-25 Indicative Final Budget March 2022	2024-25 Changes	2024-25 Indicative Draft Budget December 2022		

Increase the Supply and Choice of Market Housing	0981	Market Housing - AME	3,756	2,812	-8,122	-5,310	2,740	-8,040	-5,300	To reflect latest figures submitted to OBR - August 2022
Total Increase the Supply and Choice of Market Housing			3,756	2,812	-8,122	-5,310	2,740	-8,040	-5,300	
Motorway & Trunk Road Operations - Non Cash	1940	Roads Impairment - AME	94,637	119,636	28,876	148,512	0	30,232	30,232	To reflect latest figures submitted to OBR - August 2022
Total Motorway & Trunk Road Operations - Non Cash			94,637	119,636	28,876	148,512	0	30,232	30,232	
Road, Rail, Air and Sea Services and Investment	1896	Transport for Wales - AME	2,000	2,000	0	2,000	2,000	0	2,000	
Total Road, Rail, Air and Sea Services and Investment			2,000	2,000	0	2,000	2,000	0	2,000	
New entry Sponsor and Manage Delivery Bodies	2452	New entry NRW Provision for Pensions - AME	0	0	10,000	10,000	0	10,000	10,000	To reflect latest figures submitted to OBR - August 2022
	2453	New BEL NRW Impairment of Forestry & Biological Assets - AME	0	0	-100,000	-100,000	0	-100,000	-100,000	To reflect latest figures submitted to OBR - August 2022
Total Sponsor and Manage Delivery Bodies			0	0	-90,000	-90,000	0	-90,000	-90,000	
CLIMATE CHANGE- TOTAL RESOURCE AME BUDGET			100,393	124,448	-69,246	55,202	4,740	-67,808	-63,068	

CLIMATE CHANGE - SUMMARY	2022-23 Final Budget March 2022	2023-24 Indicative Final Budget March 2022	2023-24 Changes	2023-24 Draft Budget December 2022	2024-25 Indicative Final Budget March 2022	2024-25 Changes	2024-25 Indicative Draft Budget December 2022
Resource	1,166,512	1,155,512	31,915	1,187,427	1,177,512	31,915	1,209,427
Capital	1,644,573	1,657,778	0	1,657,778	1,605,393	0	1,605,393
Total Resource & Capital	2,811,085	2,813,290	31,915	2,845,205	2,782,905	31,915	2,814,820
Total AME	100,393	124,448	-69,246	55,202	4,740	-67,808	-63,068
CLIMATE CHANGE - TOTAL BUDGET	2,911,478	2,937,738	-37,331	2,900,407	2,787,645	-35,893	2,751,752